

Новы Час

«КРЫЗІС — НЕ ЗАЎЖДЫ КЕПСКА»

Стар. 5

ВОСЕМ ЗМОВАЎ І АДНА РЭСПУБЛІКА

З два месяцы, што прайшлі пасля заканчэння прэзідэнцкіх выбараў, думка пра змову ў галаве «адзінага палітыка» так і не рассмакталаася

Стар. 4

ЛІВІЯ НАПЯРЭДАДНІ РАСКОЛУ

У заходній прэсе з'явілася шмат публікаций пра тое, што Лівія як адзіна дзяржава дажывае апошнія дні

Стар. 11

ПРАСТОРЫ АЛЕСЯ ШАТЕРНІКА

Стар. 14–15

ISSN 2218-2144

ЧЫТАЙЦЕ

У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

КРЫЖ ВІНЦЭНТУ ГАДЛЁУСКАМУ

Нарыс Таццяны Уласенка з цыклу
«Шматпакутныя крыжы Беларусі»

▶ ПРАЎДА

КАТАВАННІ Ў ЦЭНТРЫ ЕЎРОПЫ

Вольга ХВОІН

Прызнанне Алеся Міхалевіча мусіла б стаць для беларусаў «бомбай». Але насамрэч гэтая пацверджанне таго, пра што здагадваліся, але маўчалі, закранула толькі вузку частку грамадства.

Пра ціск следства падчас судовага прадсудку гаварылі расцяне Арцём Брус і Іван Гапонаў, якія абынавачваюцца па крыміналнай справе аб масавых беспарадках 19 снежня 2010 года. Іншыя ўдзельнікі судовых працэсаў, што паступова набіраюцца, абароты, падобных фактаў не ўзгадваюць, як і маўчаліца падзараныя і абынавачаныя кандыдаты, актыўсты апазыцыі, што лавы падсудных яшчэ не дачакаліся. Зрэшты, факты фізічнага і пісіхалагічнага ўздзеяння можна знайсці без асабістых проблем, калі пераглядзеце гісторыю гучных і шараговых спраў. Напрыклад, Мікалай Аўтуховіч, на якога ледзь не тэрарызм «вешалі», сцвярджаў, што на яго аказаваўся пісіхалагічны ціск, падобно гаварыў і сведкі па справе.

Варта сказаць, што ў аддзеле дазвання жанчын на працу бяруць неахвотна і рэдка. Не ўмейць жанчыны «калоць» правільна ды і адпаведнымі фізічнымі здольнасцямі не кожная валодае. Хаты, па словах эксп-кандыдата ў прэзідэнты Алеся Міхалевіча, чарнавую работу выконаваць не следчы.

Спачатку Міхалевіч у СІЗА КДБ прапаноўвалі агучыць для беларускага тэлебачання асуджаную заяву на адрас іншых кандыдатаў у прэзідэнты, якія заклікалі людзей выхадзіць на плошчу, калі ён адмовіўся, прышыпілі «людзі ў чорных».

«Усё пачалося недзе на чацвёрты дзень, калі ў «амерыканцы» з'явіліся людзі ў камуфляжы, якія

не маюць нікага дачынення да супрацоўнікаў следчага і залітару. Я не ведаю, хто гэтыя людзі. Я пішу пра іх узявшы ў пракуратуру, хачу, каб пракуратура высыветліла, хто яны. Таксама я падаю заяву ў паважанаму па пытаннях катавання Арганізацый аўяднаных нацый, — расказаў Алеся Міхалевіч пра тонкасці беларускай палітыкі на скандальнай прэс-канферэнцыі 28 лютага. — Пачалося з таго, што нас гэтыя людзі вывізілі на так званыя вобушкі ў вялікую залю, якую там называюць «спартовай залай». Ставілі на расціжку, падсякалі ногі так, што людзі стаялі амаль на «шпагаце», такмы стаялі голымі пры дастаткова нізкай тэмпературы па сорак хвілін. Да ўсяго ажыццяўляўся пісіхалагічны ціск, калі ззаду падыходзілі і білі нагой па падлозе, каб мы не

ведалі, ці пачынаюць нас біць, ці што ўвогуле адбываецца. Калі я не зламаўся, мне пачалі літаральна выкручваць руکі: рукі ў кайданках ззаду падымалі якмага больш высока, так што суставы трацілі. Вельмі, вельмі балоча. І патрабавалі, каб я выконваў усё, што скажуць супрацоўнікі Камітэта дзяржбяспекі. Гэта крыху сунцышлася, калі я начаў сустракацца з супрацоўнікамі КДБ без пратаколаў, без адваката, з парушэннем усіх працэсualных дзеянняў. Але перыядычна такі ціск аказаваўся. Следчыя рабілі выгляд, што яны нічога пра гэта не ведаюць. Хаты я пра гэта паведамляў намесніку начальніку СІЗА. «Міне заводзілі ў памыкшанне на іншымі паверсе, адкуль не будзе нічога чуваць. Крыкі, удары дубінак — нармальны антураж падчас знаходжання ў

следчым ізялятарты. Канваіры пасяянина біць дубінкамі аб сцены ці шчыты, крычаць. Калі людзі, напрэклад, не могуць хуткі хадзіць пі ўх слабае сарца, на іх так жа пісунуть», — завяршае апісанне турманнага антуражу палітыкі.

19 лютага Алеся Міхалевіча выплысці з СІЗА КДБ пад падліску аб нівыездзе. Яму забаранілі расказваць пра ўсё, што там бачыў, у тым ліку і пра людзей у чорных масках. Маўлі, таемніца следства. Да ўсяго Міхалевіч, як ён гаворыць, вымушаны бы падпісаць дамову аб супрацоўніцтве з КДБ «дзеля захавання незалежнасці, самых высакародных мэтай». Каб вырвашаць з засценкаў «амерыканцаў» і расказаць праўду аб «канцлагеры ў цэнтры Мінска». Алеся, па сутнасці, кінуў выклік сістэме.

Мужнаму ўчынку Алеся Міхалевіча некаторыя ўжо паспелі дапаць метку «не веру». Але якая падпліка ні была б за гэтым, заява мусіць даць ход расследаванию ўмоў утрымання вязняў, нарашце павінен быць дадзены ўцімны і зразумелы адказ, чаму 20 снегня некаторыя асобы так паказальна для БТ змянілі свае сведчанні і іншыя перакананні.

Патрабавацца ад усіх вязняў праўды і толькі праўды пра аbstавіны следства было бы наўніка, але толькі галоснасць можа быць сродкам абароны. Інакш атрымліваеца, як у часы СССР, разгрэсіўная сістэма якога засноўвалася на сакратных інструкцыях, дакументах. Грамадскасць унутры краіны і за яе межамі старана ахоўвалася ад падобнай інфармаціі, а сутнасць дзяржжаўнай улады ведалі толькі выканаўцы — судовыя прафесіі, следчы, адказныя супрацоўнікі органаў МУС і КДБ.

Жаданне дыстанцыявацца ад падобнай інфармаціі натуральна — падстайлацца на роўным месцы, калі ёсці і праца, і кілбаса, быццам не лагічна. Але сутнасць дзеяснейшай сістэмы ў тым, што заўтра на месцы Алеся Міхалевіча можа аказацца любы чалавек, незалежна ад віны, стану здраўя, полу. Ды і аказаваеца. Прыйдадуй, калі метадамі фізічнага і пісіхалагічнага ціску змушаюць невінатавых прызванаца ў тым ці іншым — як да забойства — злачынстве, хапае.

Напоўніць зразумець, як дзяржава нявячыцца псіхіку (расповедзь тых, хто, не першы год жывучы заможай, нервова разагуе на звонкі ў дзвірь, не радзяцсць) сваімі грамадзянамі, што маюць віну думачы па-свойму, магчыма хіба што ў такіх умовах. Аднак зычыць суайчыннікам падобна-га досведу, каб маглі ацаніць каштоўнасць інфармаціі аб катаваннях, пакуль выглядае блізнерствам.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ДОБРАХВОТНАЯ ІЗАЛЯЦЫЯ АД ГРАМАДСТВА

Сергей САЛАУЕУ

У той час, як у Беларусі судзяць палітвізняй, з пагрозай пазбаўлення волі на доўгія гады — то бок, ізоляцыі ад грамадства, — беларускія ўлады ізоляюцца самі. Павольна, без ляманту і енку, яны робяць усё, каб іх не прымалі ў цывілізаваным свеце. Суды над палітвізнямі толькі пагаршаюць гэту ситуацыю.

Намеснік старшыні Палаты прадстаўнікоў Віктар Гумінскі заявіў, напрыклад, што не бачыць сэнсу ў візіце ў Мінск кіраўніка рабочай групы Парламенцкай асамблеі АБСЕ па Беларусі Ута Цапф. Пра адсутнасць такої неабходнасці ён заявіў Цапф падчас сустэрні ў Вене, дзе 27 лютага праходзіла зімовая сесія ПА АБСЕ.

Рабочая група Парламенцкай асамблеі АБСЕ па Беларусі планавала наведаць Мінск 27 сакавіка. Ліст пра магчымасць арганізацыі такога візіту кіраўнік рабочай групы Ута Цапф нікіраваўся Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі. Асноўная мэта візіту — вывучэнне сітуацыі ў краіне пасля прэзідэнцкіх выбараў, што прыйшлі ў снежні 2010 года. На сустэрні з Цапф Гумінскі таксама заявіў, што не бачыць неабходнасці ў правядзенні ў Мінску сумесна з рабочай групай ПА АБСЕ семінара па пытанняхі свабоды СМІ. «У такій абстаноўцы немэтагодна праводзіць такі семінар, і лепей яго адкладыць. Калі дзесяць нашых журналістіў унесены ў спіс неязынных, пра якую свабоду СМІ можна гаварыць?» — заявіў Гумінскі.

На месцы вышэйшага кіраўніцтва Гумінскага, трэба было б адвесці яго на канішнню і даць яму пару дзясятак разогрэй. Першыя дзесяць — за адмову Цапф, другія дзесяць — за агульнане такої пазыцыі. Бы, як у свой час часлана звойжай лідар Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька, Цапф у Беларусі і Цапф у Еўропе — даве вялікія розніцы. І менавіта Ута Цапф з'яўлялася калі не ініцыятарам, дык адной з найважнейшых прыхільніц так званай «лібералізацыі» і дыялогу паміж Еўропой да беларускімі юладамі.

Цапф калісьці нават называлі «адвакатам беларускага рэжыму ў Еўропе». Адмовіцца адваката можа толькі... Скакам мякка, чалавек, які з галавою не снібре.

Этая заявя, дарэчы, была зроблена ў той час, калі 2–4 сакавіка ў Бразіліі праішла міжнародная канферэнцыя па бяспечы «Globsec-2011». Эта канферэнцыя так званай «Вышаградскай чацверкі» — Польшчы, Славакіі, Чэхіі і Венгрыі, да якой зараз далаўчылася і Германія. Галоўная тема аблікавання — стыўця ў Беларусі. Але ўзен ў ёй узялі апазиціянеры-цикававагавікі: Аляксандр Мінікевіч, Аляксандар Казулін, Станіслаў Шушкевіч, Сяргей Калянік, Аляксей Інікевіч і іншыя. Пра ўзен прадстаўнікоў афіцыйнай улады не паведамлялася.

Расія і так ужо на мяжы выбуху ў адносінах да беларускага кіраўніцтва. Яна ж пазіцыянуе сябе як моцная дзяржава, а беларускія ўлады псуюць гэты «імперскі», які сказаў бі нацыяналісты, імідж

Нагадаем, на юбілейным саміце гэтага міждзяржжайнага аўгданнія 15 лютага быў прынята адуўса да беларускіх уладаў, у якой утрымліваецца заклік вызваліць палітізняволеных, спыніць пераслед незалежных сродкаў масавай інфармацыі і апазіціі, стварыць умовы для правядзення дэмакратычных выбараў.

Адначасова цікавую лічбу агучыў часовы павернаны ў справах ЗША ў Беларусі Майкл Скэнлан. «Паводле звестак амерыканскага урада, пасля звыядзення санкцый у 2007 годзе беларускі экспарт на амерыканскі рынак знізіўся з амаль 1 мільярда 100 мільёнаў долараў да 175 мільёнаў долараў у 2010 годзе», — сказаў дыпламат.

«Вельмі важна звяртаць увагу не на то, што будзем рабіць мы, а на то, што адбываецца тут, у Беларусі», — падкрэсліў ён, гаворыча пра санкціі. «Наши дзеяньні будуть рэакцыяй на падзеі тут, — заявіў Скэнлан.

— ЗША працаюць заклікай да

надкладнага вывальчэння ўсходнях санкціях. Але яго, паколькі сама вывальчэнне засталося ранейшым, але да спрабы была прызначана вялікая група новых сведак з ліку супрацоўнікаў праваахубных органаў. Такі паварот падзеі не можа не насярэджацца», — гаворыць ў заяве расійскага знешнепалітычнага ведомства.

Як заявіў светнік пасольства Расіі ў Беларусі Вадім Гусеў, «вакол судовага працэсу шмат пытанняў, у прыватнасці, дзе быўты 15 следкаваць, пра якіх толькі сέння сказаўся

загаварыўся аўбінавачанне».

Так што ў беларускага кіраўніцтва засталося толькі адно: спыніцца, згарнуць вакол сябе прастору і спыніць час. Як яно гэта здоле зрабіць без

магічных сродкаў, уявіць цяжка. Таксама пацверджаннем гэтага стала заява яшчэ адной парламентаркі — кіраўніцы камісіі па міжнародных спраўах і нацыянальных бяспечы «Савета Рэспублікі Ніні

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

УЛАДЗІМІР НЯКЛЯЕЎ

Лаўрэатам літаратурнай прэміі «Гліняны Вялес» за 2010 год стаў Уладзімір Някляеў. Прэмія адзначана книгай «Кон. Вершы двух стагоддзяў», якая пабачыла свет у мінскім выдавецтве «Лімарыс».

«За 2010 году ў шорт-ліст прэміі патрапілі книгі Міхася Андрасіка «Вуліца Добрый Надзея», Леаніда Галубовіча «Сысы калуары», раман Юрыя Станкевіча «Гляўка», зборнік вершаў Уладзіміра Някляеў «Кон». Пасля з'яўлення шорт-ліста адбываюцца кансультанты і аптытанні экспертаў. На гэты раз, практычна ўпершыню, лаўрэат быў вызначаны без якіхсъя ваганіяў — бо усе ў аздін голас казалі, што лаўрэатам мусіць быць Уладзімір

Някляеў», — цытуе «Радыё Рацыя» старшыню аргамітэта літаратурнай прэміі Алеся Аркуша.

У 1996 годзе прэмію прысудзіл Славаміру Адамовічу, арыштаваному за верш «Убей презідента». Някляеў атрымае прэмію, калі будзе вызвалены з-пад хатніх арышту.

Літаратурная прэмія «Гліняны Вялес» заснавана ў 1993 годзе сябрамі Таварыства Больных Літаратаў. Лаўрэат атрымлівае сімвалічную ўзнагароду — гліняны стод апекуна мастацтва. Грашовага складніка ў прэміі няма.

СЯРГЕЙ КЛІМАЎ

Новы дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж» Сяргей Клімаў прызнаеца, што прыехаў у Нясвіж як менеджар і не мае мэты вывучаць генеалогію Радзівілаў і гісторыю Нясвіжскага замка.

«З тэмай Радзівілаў я сутыкаўся толькі ўскосна раней. Але тут патрэбен менеджар у гэтым праекце, вельмі вялікі і вельмі запушчаным», — расказаў Клімаў у інтэрв'ю газете «Звяздзя». — Маса супэрзінэцыя, вельмі шмат канфліктаў. Пэўна, слабы быў прафесійны ўзровень музейшчыкі, якія началі гэта рабіць. Нягледзячы на то, што былі масіўныя кансультанты, але на месцы працаўнікоў звычайныя супрацоўнікі. Тут вельмі вялікая проблема ў тым, што запаведнік будзе выдатна выглядаць, але падкрыхтоўка карда... У Беларусі няма школы музейшчыкі. Можа, яна ёсць у Мінску або вялікіх гарадах, але на перыфериі няма. Ёсць пўнай самародкі, якія любяць гэта — але тое ўзровень краязнаўства. Музеязнаўства — гэта даволі складаная рэча».

Клімаў расказаў, што яго заробак як дырэктара музея складае 2,5 мільёны рублёў, што працоўныя кабінет ён плауне зрабіць у Нясвіжскім замку: «Прыйдзяхаць вельмі высокія госці, дзе іх прымаць? Па-другое, замак вельмі складаны тэхнічна для кіравання. Треба там увесь час знаходзіцца і пілынаваць гэта. А разраз такое дачыненне: не прыхеадзіць турысты — ні і дзякую Богу, няма туалетнай палеры — ні і нафіг траба».

У ліпені замак мусіць адчыніцца для наведвальнікаў. Па словам дырэктара музея, яны пабачаць інтэр'ерныя залы, набытую старую нацыянальную мэблю XVII стагоддзя, батлейку, зварынец, Чорную Панну.

ЯҮГЕН ГУТАРОВІЧ

Беларускі спрінтар Яўген Гутаровіч з французскай каманды «Francaise Des Jeux» заняў другое месца ў аднадзённай велагонцы Куурнэ — Бруссель — Куурнэ працягласцю 193 кіламетры. Пераможцам у фінішнім спрынте стаў 26-гадовы аўстралійскі гоншчык Крыс Сатан з велагрупу «Скай». Крыс Сатан стаў першым аўстралійцам, які выйграў гэту прэстыжную аднадзёнку.

За спінамі Крыса Сатана і Яўгена Гутаровіча засталіся таякі прызнаныя спрінтары, як немец Андрэ Грайпель, амерыканец Тайлер Фарар, нарвежца Эвальд

Боасэн-Хаген і іншыя. Яшчэ адзін беларускі гоншчык Аляксандар Кучынскі з расійскай «Кацошы» фінішаваў у асноўнай групе і заняў 72-е месца.

Урахэнец Мінска Яўген Гутаровіч двойчы становіўся чэмпіёнам Беларусі па веласпорце на шашы ў групавой гонцы.

▶ АЗВУКА ПАЛПАЛОГИИ

ВОСЕМ ЗМОВАУ І АДНА РЭСПУБЛІКА

Сяргей НІКАЛЮК

Большасці беларусаў усё яшчэ складана ўяўіць лад, які абапіраўся б на закон, а не на рэпрэсіі.

За два месяцы, што прайшлі пасля заканчэння прэзідэнцкіх выбараў, думка пра змову ў гадаве «алайшага політыка» (АП)

лаве «адзінага палітыка» (АП) так і не рассмактала. Прывяду адно з яго апошніх выказванняў: «События 19 декабря лишний раз подтвердили, что против нашей страны был организован настоящий заговор. Спонсировали его иностранные спецслужбы, а роль черновых исполнителей отводилась местным политическим «вояжам».

— Такім чынам, мы маем адну змову, прычым спарадную, і дастактова шматлікі калектыв чарнавных выкананаўці ў выглядзе мясцовых палітычных «правадыроў». Галоўай асаблівасцю апошніх (а гэта ні для какаго не сакрэт) з'яўляецца і паўная няздолнасць дамаўляцца паміж сабой. Адсколькі напрошаваць выснова: калі змова мела месца, то не адна, іх было не менш за восем. Хто лічыць маю выснову нелагічнай, хай кіне ў мене каменем ці хобы бы агульць аргументаваную рабілку.

Свет праз прызму рэпрэсій

Жыщё поўнае парадоксай. З аднаго боку, беларусы славяцца сваёй талерантнасцю, з другога — колькасцю зняволеных на 100 тысяч населеніцтва. Паводле гэтага паказчыка яны займаюць другое месца ў Еўропе пасля Расіі і трацея — у свеце. Мне могуць запярэчыць, што справа тут не ў беларусах (не ў народзе), а ва ўладзе. Згодзен, не самі ж людзі прыгаворваюць сябе да працяглых тэрмінаў зняволення. Для гэтага існуюць адмыслова выбраныя ўладай прафесіяналы — суддзя. Аднак адбіраюцца яны з народа, і таму ў культурным пла-не ад народу нічым прынцыпова не астравоўкішыце.

Аптытні НІСЭПД дазвалыноц нам зірнүць на беларускую культуру пад нечаканым ракурсам. У чэрвені 2009 года сацыёлагай вырашытты высьветліць, што прымушае беларусаў выканваць законы. У лідараў аптынуся «страх пакарання». Яго адзначалі больш за палову аптытаных — 52%, яшчэ 20% растлумачылі законапаслухмянасць суйчыннікаў звычкай, і толькі 16% — правільнасцю законаў. А вось як падзяліліся

адказы на пытанне «Якіх наступстваў, на Вашу думку, можы быць больш — станоўчых ці адмоўных — ад змянення пакарання за малаважныя крымінальныя злачынствы»: адмоўных — 53%, станоўчых — 29%. Такая «сацыяльная гігіена» мае патрэбу ў тлумачэнні.

Прымусць чалавека падшардкоўца можна заахвочнаннем (іздзальным ці матэрыяльным) і пакараннем. Гэтыя спосабы ўніверсальныя, і мы без цяжкасці адшукаем іх у любой культуры. У гэтым сэнсе адна культура ад другой адрозніваецца судносінамі пералічаных элементаў. Але і ў межах асобы ўзятай культуры гэтыя судносінныя не з'яўлююцца раз і назаўжды дадзенымі, што дазваляе нам разглядзяць гістарычныя працэсы як рух па свету рэпрэсій па свет узнагарод. Зразумела, што ўлада асобна ад грамадства здзейсніць гэтыя пааступальныя рухі не ўстане.

У рамках Саюзной дзяржавы прынята гаварыць пра беларусаў і рускіх як пра дзве галіны аднаго народа (у снежні 2009 года з гэтым пагадзіліся 67% беларусаў). У гэтай сувязі будзе цікава ацаніць прэрэспонды складнік рускай культуры. На думку вядомага расійскага культуролага Ігара Якавенкі: «У рускай культуры функцыі прэрэспонды носяць універсальны характар. Яна фармуе ўнутраны свет чалавека, дае яму мадэль разумення свету — як зямнога, так і небеснага. Эпрэсія дазваляе арыентавацца ў сацыяльным космасе, задае нормы і кантоў націсці, забеспечвае барацьбу з хасам. Яна ўваходзіць як істотны момент у сімейную адносіны, пранікае сабой выхаванне, адукацыю, афармляе адносіны да

сакральных сутнасцяў».

У якой ступені ўсё пералічанае вышэй уласціва беларускай культуры? Пытанне няпрастое. Але з альтанніяў НІСЭПД вынікае, што калія паловы беларусаў бачаць свет праз прызму рэпрэсій.

«Давай, Сашок, давай!»

Знамінства з елементами культуралагічної азбуки дозволяє нам зразуміти якщо адзін парадокс. Сталін расстрільваї знявол'я, Хрушчоў взыvalя і. Але каля першы і сёняння ўспрымаеща

шматлікім асобамі няйначай як «баштка народу», то другога, калі і ўзгадаваюць, то пераважаюць на ўсівіз з яго анекдатычнай сімпатыяй да царыцы палёўкукурузы.

На думку людзей заходніх (цэнтралізаваны на заахвочванні) культуры, каб стаць законным

(легітимним) презідентам, неабходна займей на вибирах пад-
трымку большасці. На думку ж
прадстаўнікаў культуры рэпрэс-
ійнай, колькасць галасоў тут не-
пры чым. Улада, як адзначае
Якавенка, «ствараеца, пазнаец-
ца і перажываеца ў акце *спра-
вядлівой рапрэсіі*». У гэтым сэнсе
Хрущоў дазволіў сабе занадта
шмат чалавечага, руйнавочы тым
самым вобраз трансцендэнтнага
ўсходняго ўладара. Не цікуну-
ла на такога ўладара і Гарбачоў з
яго «новым мбыціленнем», заме-
шаным агульначалавечых
каштоўнасцяў.

Справядлівня рапорсії ў народ-
ним уяўленні — гэта ў першую
чаргу рапорсії, скіраваныя ўлада-
ром супраць свайго бліжэйшага
асяроддзя (баяраў). У гэтай сувязі
я ўзгадваю сваім памерлага цес-
ця, які, радасна паціраючы руки,
прамаўляў у 1994 годзе: «*Давай,
Сашок, давай!*» Наіўная душа,
ён чакаў паказальных судовых
працаўцаў. Ён вербыў, што ўсена-
роднаабраны не толькі верне яму
асіцыянскія зберажэнні, але і па-
карае тых, хто іх уяўляў

ления высказалось за сохранение этой чрезвычайной меры, и я не могу пойти против всего народа. Мы делаем замер в обществе: количество людей, которые требуют оставить смертную казнь, не уменьшается. Как я могу пойти против народа??»

Паказавшись суду над карупціонерами я штосці не ўзгадаю. Але канца гісторыі не наступіла. Месца, першапачаткова прызначанча для каруспцыянеру, занялі «нацыянал-экстремісты», яны ж «нацыянал-патрыйцы». Пастушихіх іх вынеслі прадстаўнікі «так званай апазицыі». Мой цесьць лідз'я Ярмошына, пралановавшы паставіцца да афіцыйнага выніку ўсенароднага волевыяўлення з пўнай доляй скептыцызму. Аднак і па аптыманях НІСЭПД прыхільнікі смартонага пакарання складаюць у Беларусі хай і адносную, але большасць: супраць адмены — 48%, за адмену — 42% (каstryчнік 2010 года).

падмены не заўважыў, ды яму гэта было і ўсё роўна. Галоўнае, што застасаў вораг, і застаўся той, хто працягваў яго караць. Сёняні спіс ворагаў папоўнілі «замежныя спецеўджухі». Жыццё працягваеца! Свет для такіх, як мой цесець, па-ранейшаму поўны сенсу, і гэты сэнс яму надае Улада, здольная сілай душыць сваіх ворагаў.

У мене ніяма звестак, які працент беларуса їхувалії/асудзіў жорсткі разгон даманстрэнту на плошчы Незалежнасці 19 снежня. Спадзяюся, сацыялагі НІССПД адпаведныя пытанні ўключыць у чарговую анкету. Што тычыцца адносін да самай акцыі пратэсту, то ў снежні ёх ўхвалілі толькі 17% рэспандэнтаў, у той час як процілеглы пункт глядзеннем выказаці ўжо знаёмыя нам 52% аптычных, паставіліся да яе абыяквы — 24%.

Стымулам па галаве

На лістападаўскім реферэндуме 1996 года 80% жыхароў краіны, дэлжарыўні гімн якой пачынаецца словамі: «Мы, беларусы, — мірныя людзі», не падтрымалі пропанову па адмене смяротнага пакарання. На IV Усебеларускім народным сходзе АП нагадаў пра гэты факт: «У нас состояўся реферэндум, более 80 процентов насе-

праць. Прайлюструю сказане дадзенымі НІСЭПД. У «ліхія 1990-я» напрададні першых прэзідэнцкіх выбараў (снежань 1993 года) рэйтынг фактараў, што вядуць да ўзбагаччнія, на думку беларусаў, выглядаў наступным чынам: асабістай сувязі — 72%, несумленнасць — 56%, праца — 37%, адукцыя — 22%. У студзені 2007 года ва ўмовах сацыяльна-еканамічнай стабільнасці на першас месца выйшла праца — 68%, істотна па пасцішчы праців ягоны асабістай сувязі — 43%. Да іх ушчыльніню наблізілася адукцыя — 38%, а несумленнасць апусцілася на садзе дно — 16%.

Сусветны крызіс не змяніў сістэму каштоўнасціх прыярытэтаў беларусаў, што ўскосна сведчыць пра захаванне за Уладай мана-
пішчага права на град

польного права на гват.

Гвалт – універсальні розгуляти канфлікту у традиційних грамадствах. Носьбіты традиційна светапогляд, сутникнувшись з проблемам, адразу ж фармулюють два класичні питанні: «Хто вінаватъ?» і «Што рабіць?». Пасля таго, як адказ на першає питання знойдений, пошук адказу на другое питанне цяжкасней не вилікає, бо дзейні начынаюць развіваша ў рамках звыклага алгарytmu: спыніць, стукнуць, забіць на горкія яблыкі. Можна даць палькі па галаве. Ёсць і такі варыянты

Далдены алгарытым дзялянняў досьць эфектуўны пры арганізацыі простых форм працы. Паны стагодзізімі лупашвали прыгонных, і рэнтабельнасць сельска-гаспадарчай вытворчасці ад етага толькі павялічвалася. Але я сумніваюся, што замена розгіпаплакай дазволіць «придать белорусской экономике новый облик, модернизировать ее структуру, а также промышленность и сельское хозяйство на основе самых передовых производств и технологий, создавать стимулы для отечественных и иностранных инвесторов».

Дарэчы, пра стымулы. Адкры-
ем у чарговы раз слоўнік: лацін-
скае «stimulus» — вострая палка,
якой падганяюць быдла.

ЭКАНОМІКА

▶ БІЗНЕС

НЭП ПА-БЕЛАРУСКУ

Аксана КОЛБ

**2 сакавіка ў канферэнцы-зале
бізнес-цэнтру «Вікторыя»
бізнес-супольнасць
Беларусі прыняла праект
«Нацыянальная платформа
бізнесу Беларусь — 2011»,
распрацаваны східзячы з
палацэнні дырэктывы №4.**

Менавіта выпрацоўка канкрэтных спраў па реалізацыі гэтага цуда-документа і была асноўнай мэтай XII Асамблеі дзяловых калаў, на якую прыехалі больш за 300 прадпрымальнікаў з усіх краін.

Першая асамблея адбылася 19 гадоў таму, у далёкім ужо 1992 годзе, у той час, калі бізнес-супольнасць толькі фармавалася, а ўлада не імкнулася паставіць яе пад свой кантроль. І без усях дырэктываў пачыналася лібералізацыя эканомікі. Даречы, прэм'ер-міністрам напачатку 1990-х быў Вічаляў Кебіч, які разаў узначальваў Гандлёва-фінансавыя саюзы. «Улада на тое і ўлада, каб спачатку бар'еры паставіць, а потым зняць», — патлумачыў экспрэм'ер з'яўленне Дырэктывы №4. І дадаў, што ў часы яго кіравання да бізнесу ставіліся з павагай і не імкнуліся жорстка кантроліваць. А то, што зараз урад узначальшчы Міхаіл Мясніковіч (у Кебіча ён быў віц-прем'ерам), сведчыць пра пачатак новага этапу ў развіцці беларускага бізнесу.

Можа, і так. Але пакуль адносны ўлады і прадпрымальнікаў на-гадаюць гулько ў коткі-мышки. Вось, напрыклад, указ №72 пра

вольнае коштгутварэнне, якое выводзіць дзяржаву з гэтай сферы, а вось — пастанова №240/5 «Аб разліках па імпарту некаторых тавараў», якая грунтуючы абмежоўвае магчымасці набыція валоўты ў тым ліку для закупкі складанага нятаннага абсталявання для мадэрнізацыі прадпрыемстваў. Амаль на кожны свой зневесне станоўчы крок улада адказвае новым абмежаваннем.

Нигледзячы на гэтага, наш бізнес акрыяў і марыць пра лепшую будучыню. І літаральна закідае ўрад прарапонамі. Намеснік міністра эканомікі Андрэй Туў у сваім выступе на асамбліі заявіў, што Міністанец прымае прарапонавы па реалізацыі дырэктывы №4 яшчэ да 4 красавіка 2011 года. У план мерапрыемстваў па реалізацыі документа ўжо ўключана калі 140 пазыцый.

Старшыня Мінскага сталічнага саюза прадпрымальнікаў і прадаццаўці Уладзімір Карагін гаворыць, што ціпер найбольш актуальным выклікам для прадпрымальнікаў з'яўляецца недасканаласць заканадаўства і адсутнасць гарантый уласнасці.

«Але гэта ціпер пераадольваецца. Мы былі галоўнымі, хто пісаў прарапонавы па разліках дыялога паміж дзяржавай і бізнесам, — аптымістычна зазначае Уладзімір Карагін. — Таму ёсць задача, каб прадпрымальнікі сталі реалімы ўласнікамі, каб да іх прыслухоўваліся пры законатворчасці, каб рэформы быў незаваротнымі, а курс лібералізацыі насамрэч фармаваўся з бізнес-супольнасцю. Ціпер усе нарматыўныя акты ў Беларусі будуть абміроўвацца, прыміцаць толькі з нашай экспертызай. Канешне, траба прывесці

у нармальную сістэму падаткаў, аўкладанне, прыватызацыю, на-прададнікі якой мы знаходзіміся. Айчынны бізнес мусіць атрымлі-ці импульс да развіція».

Такі аптымізм, аднак, не падзяляюць прадпрымальнікі з рэгіёнамі (гэта гучала ў кулуарах), якія бліжэй і да народу і да мясцовай улады. А ўлада гэта зусім не хоча развіцця звязкаў з прывілейдым дыкта-вацца свае ўмовы бізнесу. Чаго толькі вартас распараўжэнне гомельскага мэра, які фактычна забараніў продаж у Гомелі прадуктаў немясцовай вытворчасці.

Найболыш нараканняў і незадаволенія рэакцыі на асамбліі выклікалі тэмы праверак і штра-

фаў, сертыфікацыі прадукцыі. Вядомая шэрагам судовых спраў наваполацкай прадпрымальніці Яўгеніі Бачурнай падкresліла, што праверкі канцэрнлюючых органаў кладуцца на плечы бізнесоўцаў, не заўсёды адбываюцца згодна з заканадаўствам, да ўсяго, пашыраная практика, калі падатковая «вымагае» штрафы ў прадпрымальнікаў па прынцыпу «не пакаран не можам, таму дамовімся хоць на мейкую суму». Калі меркаваць па рэакцыі ў залі, падобныя сітуацыі знаёмыя абсалютнай большасці бізнесоўцаў.

Даречы, нават па выступах на асамбліі было бачна, што бізнес і чынавенства размазуляюць на розных мовах. Тому пра якое партнёрства можа ісці гаворка? «Яны (улады) выбіраюць, што ім траба для вузлага кола бізнесоўцаў, а большасць слушных прарапаноў, якія тычацца асноўнай часткі

прадпрымальнікаў, застаецца без увагі», — лічыць Анатоль Змітровіч, старшыня Карадынай рады індывідуальных прадпрымальнікаў.

Такі інакш, але зразумела, што сістэмнага падъеху да рэалізацыі дырэктывы №4 і наогул да нацыянальнага бізнесу ў сёняшніх улады німа. І якім ёсць на-стон'чымі ні падаваліся тыкі дакументы і нарматыўныя акты, якія прыміцаюцца для лібералізацыі эканомікі, зразумела, што гэта лібералізацыя адбудзеца толькі ў рамках дазволенага. Бо гэтай уладзе незалежны і заможны бізнес не патрэбны.

Як тут не ўзгадаць, што 90 гадоў таму, якраз у сакавіку, Савецкая Расія прыняла Новую эканамічную палітыку. НЭП тады таксама шмат каго прымусіў паверыць, што дзяржаве патрэбна прадпрымальніцкая ініцыятыва. Усім вядома, чым гэта скончылася.

▶ РАЗВАЖАННІ

ШТО ТОЙ КАЛГАС, ШТО ГЭТЫ...

Канстанцін СКУРАТОВІЧ

**Толькі сацыялізм дae
планамерную магчымасць
скіраваць электрычны сілу
атамаў на карысць працоўных.
Пры капітальнізме яна служыць
сродкам падвышэння
эксплуатаціі рабочых і сялян.**

настайнай. Прыкладам, ствараліся так званыя народныя прадпрыемства, калі акцыі на ўльтагодных умовах купляліся працоўнымі калектывамі. Гэта ўсё рабілася з ініцыятывы і пад кантролем адміністрацый, тату такую прыватызацыю можна называць народна-наменклатурнай.

Нельга быць свабодным суб'ектам гаспадарання ў краіне, дзе эканоміка мае асобныя рысы рынкавай, а на самай спрэве з'яўляецца як і раней, каманднада-адміністрацыйнай. Прыкладам, шляхам ільготнага выкупу акцый рабочынікі быў рафармаваны Мотавелазавод. Гэта значыць, што ён фармальна атрымаў свабоду самакіравання, платіць за якую павінен быць стащ пераход на са-маакунасць і самафинансаванне. Кіраўніцтва завода павінна было самастойна вызначыцца ў пытаннях вытворчасці і реалізацыі прадукцыі, атрымліваць прыбыткі, з якіх вылічаваць дыўцынды ўласнікам і падаткі дзяржаве. Урад жа абшыць не парушаць свабоду яго гаспадарчай і фінансавай дзеялісці.

Для таго, каб перайсці на самаакунасць, заводу патрэбна было наладзіць выпуск прадукцыі, якая б мела попыт на рынку. Непазбежным наступствам такоі перабудо-

вы з'яўляецца скарачэнне валавых памеру вытворчасці і, адпаведна, реалізацыі. Пасля сітуацыі магла б выправіцца, а мага б і не выправіца. Бывае, што з рынкам і не ўгодаеш... А ўраду, інакш кажучы празідэнту, хацелася, каб памеры вытворчасці веласіпедаў і мататыкаў бесперыпнай падыышаліся. Таму «Мотавела» змусілі гнаць «старую, але надзеійную» прадукцыю, якаянейкі час мела добрыя попыт у Паўднёвай Азіі.

Хутка масавую вытворчасць танных і адносянія сучасных мататыкаў, веласіпедаў ды іншых малых транспартных сродкаў наладзілі Кітай з Індіяй, і паўднёваазіяцкі рынок для «Мотавела» быў на крызіс, заявіла пра цяжкасці з практагам інвеставання.

Сітуацыя ў выніку склалася ба-нальна. З аднаго боку, завод, бы дзяйчына, яку пазбавілі цнілатлісці, а з другога — дзяржава, якая ад гэтых любошчай акрамя сумненай асалоды не атрымала нічога.

Цікава, што далейша нагадавала сюжэт з свой феадальнай даўніны. Як пан, што скарыстаўся правам першай ночы, так і «Мотавела» перадалі на суперильготных умовах аўстрыйскай ATEC Holding GmbH. За 99,7% акцыі «Аўстрыйкі»

заплацілі 7,2 мільёна долараў, 24 мільёны выдатковалі на выплату запазычанасці прадпрыемства бюджету і пабішали патраціц 20 мільёнаў долараў на інвестыцыі ў вытворчасць.

Калі, прыкладам, правесці ўтылізацію завадскага абсталявання, то адных толькі каліяровых металад (меліз, бронза) можна было быць на большую суму. Гэта калі не ўлічыць кошт земельнага ўчастка. А тым часам АТЕС, са спасылкай на крызіс, заявіла пра цяжкасці з практагам інвеставання.

Такім чынам, дзяржава ці то не свядома фактычна занярбувала прадпрыемства і без анікага здабытку для сябе перадала «гаспадарчыя парашкі» ці то звыш меры наўнаму, ці то хітраму капітальнству.

Нешта падобнае адбываецца зараз і з гадзіннікамі завадам «Прамен», але таму ўжо відавочны шлях гарманізаціі інтарэсаў былых уладальнікаў і новых гаспадароў. Частка адміністрацыйных сіл вытворчых плошчаў здаеца ў аренду, актыўна будзеца новыя офісы.

І, мусіць, гэта некама патрона, бо прыносіць прыбылкі. Але не на-дта вялікія, каб можна было казаць аб наплывеў буйных інвестораў.

Таму зусім не зразумелая пазыцыя тых экспертаў, якія за дырэктывай №4 бачаць інтарэсы беларускай наменклатуры, якая «сціпілася і сядзіць ў нізкім

стартце» (Сяргей Мусіенка) ды рыхтуеца да дўгачаканай «канвертациі ўлады ў ўласнасць» (Леанід Заіка). Але і ёсць у краіне дастатковая колькасць улады, каб яе можна было канвертаваць ва ўласнасць! Не ў сэнсе набыць «заводы, газеты, парады», а ў сэнсе стаць паспяховым капіталістам. Прынамсі, Лукашэнку належыць абсолютная ўлада, ён жа з'яўляецца абсолютным уласнікам (па факту) і адначасова (па факту) абсолютным банкрутом.

З іншага боку, самай прыватызованай у нас з'яўляецца сельская гаспадарка. За выключэннем специялізаваных насенна-племянных станиц, тут дзеінічаюць вытворчыя кааператывы, якія належажаць самім кааператарам. Сирод сельскагаспадарчых арганізацый ёсць сінтызм такіх гібрыдныя формы, як «прыватны ўнітарны прадпрыемства». Але кіруюць ім ўсімі выканкамі, пачынаючы з сельскіх, міністэрстваў, розных камітэт, калі ўжо не лічыць галоўнага «чырвонага пана» і яго адміністрацыю.

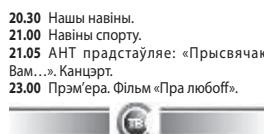
Магчыма, нехта запытаеца: чаму? А таму, што праз гэтыя структуры ажыццяўляюцца фінансаванне і рэсурснае забеспячэнне ўсіх гэтих «кааператываў». Справа не ў найменнях, не ў «наменклатуре». Назаві прадпрыемстваў хоць капітальністичным, хоць алігархічным — калі ім кіруюць як каапасці, то яно каагасці і сяліцца

ТВ ЗЕЛАК

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

7 САКАВІКА, ПАНЯДЗЕЛЯК

- 07.05** Мультфільмы.

07.45 Добрый ранцы, Belarus!

08.45 Слова Мітрапаліта Філарата.

09.00, 12.00 Навіны.

09.10 Жаноча ток-шоу «Жыццё як жыццё».

10.05 Камедыйны серыял «Сваты-3» (Украіна) 6, 7-я сервы.

12.10 Эксцэнтрычная камедыя «Неверагодная прыгоды італьянцаў у Расіі» (СССР-Італія).

14.10 Документальны фільм «Андрэй Міранаў. Звчайніцы цуд» (Расія).

15.00 Навіны.

15.15 Навіны рэгіёна.

15.35 «Здаров'е».

16.05 «Славянскі базар. Абранае».

16.30 Прэм'ера. Рамантчычная камедыя «Лісты да Джукеты» (ЗША).

18.35 «Арэна». Програма аб спорце.

19.00 Навіны.

19.25 «КЕНО».

19.30 «Легенды «Рэträ-FM» (Расія). Частка 1-я.

21.00 «Панарама».

21.40 Мюзікл «Мулен Руж» (ЗША-Аўстралія).

00.00 Прэм'ера. Камедыя «Нявеста любым коштам» (Расія).

01.50 Дзеяніе спорту.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Прысьвячаю Вам...». Канцэрт.

23.00 Прэм'ера. Фільм «Пра любофф».

06.00 «Канёк-гарбунок». Мультыплікацыйны фільм.

07.10 Фільм «Каранцін». СССР, 1983 г.

08.30 «Тызын». Інфармацыйна-аналітычная праграма.

09.35 «Вялікі сняданак».

10.05 «Звананія вчыара».

11.00 Фільм «Саладкая жанчына». СССР, 1976 г.

12.40 «Зорны рынг».

14.00 «Звананія вчыара».

14.55 Канцэрт М. Задорнова.

16.30 «24 гадзіны».

16.40 СТВ прадстаўляе: «КультУРА!».

17.10 «Наша справа».

17.25 Фільм «Сем дзён да вяселля». Украіна, 2007 г.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «СТВ-спорт».

20.10 Фільм «Мая супер-былая». ЗША, 2006 г.

22.00 Фільм «Красуні». Францыя, 1998 г.

23.50 «Сталічны футболь».

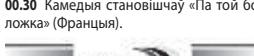
00.20 Фільм «Жыццё, або нешта накшталт таго». ЗША, 2002 г.

- 07.00** АНТ праdstаўляе: «Наша раніца».
 - 08.00, 09.00** Нашы наўны.
 - 09.05** Прэм'ера. «Каханне вачамі мужчын».
 - 10.05** Фільм «Вясна на Зарэчнай вуліцы».
 - 11.55** Тэлемагія «Звяз».
 - 12.25** Прэм'ера. Фільм «Рыта».
 - 14.10** Фільм «Жанчыны».
 - 16.00** Нашы наўны.
 - 16.15** Навіны спорту.
 - 16.20** Камедыя «Каханне і галубы».
 - 18.30** Фільм «Папалушка.ru».

- 07.00 ЛАДНая рапица.
 - 08.00 Тэлебарометр.
 - 08.05 Рамантнчыя драма «Рэмза + Джульетта» (ЗША).
 - 10.05 Музычная камедыя «Вясёлыя рабяты» (СССР).
 - 11.55 Пра маастцтва.
 - 12.25 Пазлакнайш гадзіна.
 - 12.40 Школа рамонту.

- 13.35 Навіны надвор'я.
14.00 Драма «Спроба Веры» (Расія). 1-5-я серыі.
17.45 «Палапа». Документальны фільм.
18.20 Музычнае шоў «Красуні».
20.05 Дзіцячы камедыйны мультсерыял «Маша і Мядзведзь» (Расія). 1-4-я серыі.
20.50 Калаханка.
21.05 Тэлебарометр.
21.10 Камедыйная меладрама «Радня» (СССР).
23.00 Авертайм.
23.35 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд турда.
00.30 Камедыйны становішчаў «Па той бок ложкі» (Францыя).

- 10.20 «Жывуць жа людзі!».
 - 10.55 «Кулинарны пайдынъак».
 - 11.55 «Кватранса пытанне».
 - 13.00 Сёння.
 - 13.25 Вострасюжэтны серыял «Матуля, кіпера каҳаю».
 - 19.00 Сёння.
 - 19.30 Вострасюжэтны серыял «Мент законе».
 - 23.30 «Музычны рынг НТБ».

- 07.00** Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.30 «Цудоўны дзень», маст. фільм, 2005 г., Польша.
09.05 Дакументальная гадзіна: «Сальвадор Аллендр», дак. фільм, 2004 г., Чылі.
10.45 Прэ-экспрэс (аграджедзе мядвяны).
11.05 Пра Свет (інфармацыйна-пабіцьскыя праграмы).
11.30 Эксперт (інфармацыйна-аналітычная праграма)

- г., Польща.

13.35 Документальная гадзіна: «Сальвадор Альленд», дак. фільм, 2004 г., Чылі.

15.20 Прэс-экспрэс (агляд медныя).

15.35 ПраСвет.

16.05 Эксперт (інфармацыйна-аналітычна праграма).

16.30 Басонж на свеце (спазнаваўчая праграма).

17.00 Аб ёктыў (агляд падзеяў дні).

17.05 «Піпі Доўгаяпанчо», серыял: 1 серыя.

17.30 «Час гонару», серыял: 19 серыя.

18.20 Хто ёсьць кім?: Ганна Хітрык: «Думай пра добрае».

18.40 Прэс-экспрэс (агляд медныя).

18.55 «Генерал наскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., беларусь.

19.30 Аб ёктыў (агляд падзеяў дні).

19.35 Гарачы каментар (публіцыстычна праграма).

19.45 Калханка для самых маленкіх.

19.55 Еўропа сёня.

20.25 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Забойства на падрэйдзілі вясны», дак. фільм, 2010 г., Польша-Беларусь.

21.00 Аб ёктыў (галоўнае выданне).

21.25 Сцяна, дак. цыкл.

21.30 Рэмарка (культурніцкая праграма).

21.50 Фільматаш мастыр'ю: «Прайдзівая рамантыхка», маст. фільм, 1993 г., ЗША.

23.35 Аб ёктыў.

00.00 Гарачы каментар.

8 САКАВІКА, АЎТОРАК

- 07.15** Мультфільмы.
07.55 Добрый ранец, Беларусь!
09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.40 Навіны.
09.10 Лірчычная камедыя «Адночныя дацца цаць гадуў пасля» (СССР).
10.45 Камедыйны серыял «Святы-3» (Україна) - 8-я серыя.
12.10 Камедыя (СССР).
14.05 Документальна-біографічны цыкл «Мая прауда» (Україна).
15.10 Навіны разгэйна.
15.30 «Волкі канцэрт».
16.50 Рамантычная камедыя «Невеста, што ўціклас» (ЗША).
19.25 «КЕНО».
19.30 Легенды. «Рэтра-FM» (Расія). Частка 2-я.
21.00 Панарама.
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. 1/8 фіналу, «Барселона»-»Арсенал». Прамац трансляцыя.
23.50 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. 1/8 фіналу, «Шахцы»-»Рома».
01.45 Дзен спорту.

- 06.05** «Асляпляльны бары і чарвякі дыска». Мультыліккацыйны фільм.

07.20 «Раніца. Студня добра настрою».

08.30 СТВ прадстаўляе: «Гаворыш і паказаў ван Мінск».

09.00 «Званая вячера».

09.55 Фільм «Сватваўства гусара». СССР, 1979 г.

11.20 Фільм «Суперцешча для няждачніка» Расія, 2003 г.

13.20 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».

14.00 «Ауталампарама».

14.20 Фільм «Мужчына для жыцьця, або на шыбі не прэтэндую». Расія - Украіна, 2008 г.

16.30 «24 гадзіны».

16.40 «Званая вячера».

17.35 Фільм «Кара нібесная». ЗША, 1991 г.

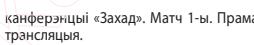
19.30 «24 гадзіны».

19.55 Фільм «Сэрцаед». Францыя - Манако, 2001 г.

21.55 «Зорны рынг».

23.20 Фільм «Плюс адзін». Расія, 2008 г.

01.05 СТВ прапастаўляе: «Вясна ў вялікім».

- канферэнцыя «Захад». Матч 1-ы. Прамая трансляция.

18.15 «Маладосць магія». Дак. фільм.

18.45 Канцэрт ансамбля «Бякседа».

20.30 Даізіцы камедыйны мультсерыял «Маша і Мядзведзь» (Расія). 6-10-я серыі.

21.10 «Кальханка».

21.25 Тэлебарометр.

21.30 Меладрама «Зайздрасць багоў» (Расія).

00.00 «Спорт-кадр».

00.30 Канцэрт групы «Мумій Троль».

- 09.30** Футбол. Еурагалы. Часопіс.

10.00 Футбол. «Клуб чэмпіенаў». Часопіс.

11.15 Лёгкая атлетыка. Чэмпіянат Еўропы памяшканія (Парыж, Францыя). Дзень 3-4.

12.15 Воскі дыкі так!!!

13.15 Біятлон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансійск). Мужчыны. Тонка пе-раскладу.

14.00 Біятлон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансійск). Мужчыны. Індывідуальны спаборніцтвы. Прамая трансляцыя.

15.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніцца (Францыя), 1-я этап.

16.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніцца (Францыя), 2-і этап. Прамая трансляцыя.

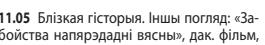
18.15 Футбол. Еурагалы. Часопіс.

18.45 Скакі з трампіна. Чэмпіянат свету Нарвегіі (Осла). Камандны спаборніцтвы HS 134.

20.00 Біятлон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансійск). Мужчыны. Індывідуальны спаборніцтвы.

21.00 Бокс. WBC Official Eliminator у ЗША

22.00 Бокс. Міжнародны паялынак

- 11.05** Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Забойства на падрэздні вясны», дак. фільм, 2010 г., Польчыца-Беларусь.

11.35 Хто ёсьць кім?: Ганна Хітрык: «Думай пра добрае».

12.00 Абектый (аглайд падзеяў дні).

12.05 «Гняздо», серыял: 7 серыя.

12.55 «Час гонару», серыял: 19 серыя.

13.40 «Пілі Доўгаяланчоха», серыял: 1 серыя.

14.10 Еўропа сёня.

14.40 «Генерал наскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Беларусь.

15.15 Эрмакра (культурніцкая праграма).

15.35 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Забойства на падрэздні вясны», дак. фільм, 2010 г., Польчыца-Беларусь.

16.05 Хто ёсьць кім?: Ганна Хітрык: «Думай пра добрае».

16.25 МакраФон: Міжнародны джазавы фестываль «Jazz Jamboree–1983»: «Sun Ra Arkestra»: ч. 2.

17.00 Абектый (аглайд падзеяў дні).

17.05 «Пілі Доўгаяланчоха», серыял: 2 серыя.

17.30 «Кансультатыя ў ружовым садзе», серыял: 27 серыя.

18.25 ПраСвет.

18.50 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).

19.00 Два на два (тэледыскусія).

19.30 Абектый (аглайд падзеяў дні).

19.35 Гарачы каментар (публіцыстычная праграма).

19.45 Калханка для самых маленьких.

19.55 Практэс «будучыні» (навукова-папулярны тэлечасонік каналу «Нямецкая хвалі»).

20.25 Госць «Белсату».

20.40 Беларусы ў Польшчы.

21.00 Абектый (галоўнае выданне).

21.25 Сцяна, дак. цыкл.

21.30 Сальда (энакамічнай праграма).

21.45 Эрлартэр (інфармацыйна-публіцыстычная праграма).

22.10 «Доктар Марцин», серыял: 27 серыя

23.00 Басанож на свеце (спазнаваўчая праграма).

23.25 Абектый.

23.45 Гарачы каментар.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

9 САКАВІКА, СЕРДА

- 1**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 16.55, 18.00, 19.00, 23.40 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрый ранец», Беларусь!
07.05, 08.10, 18.50, 01.45 Зона Х.
07.30, 11.50 Дзялово жыцце.
08.30 Відэафільм «Каталонскія вакацыі».
09.10 Камедыйная меладрама «Маргоша».
10.05 Кінараман «Ужая башкайшыны».
11.40 Відэафільм АТН «Трынаццаць гала-соў Воранаўская аргана» цыклу «Зямля беларускай».
12.10 Меладрама «Суленка от куцора».
13.45 Адмысловы рэпартаж АТН «Бязві- вы мост».
14.05 Відэафільм АТН «Млын моды-2010».
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.35 «OFF STAGE LIFE».
15.50 Дэтэктыўны серыял «Жураў-2».
17.00 Серыял «Маршрут літасі» (Расія).
17.50 Крымінальная меладрама «Зацымен- не» (Расія-Украіна).
19.25 «Спортлата 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
19.30 «КЕНО».
19.35 Зямельнае пытанне.
20.00 Камедыйная меладрама «Маргоша».
21.00 «Ганарама». Інфармацыйны канал.
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнай УЕФА. 1/8 фіналу. «Тотэнхэм»-«Мілан». Прамая трансляцыя.
23.50 Футбол. Ліга чэмпіёнай УЕФА. 1/8 фіналу. «Шальке»-«Валенсія».
01.50 Даень спорту.

- 13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсе-рыны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.
18.55 «Хай какуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Фільм «Каханне без правілаў».
22.15 «Златы капкан». Шматсер. фільм.
23.35 Навіны спорту.
23.40 Асроддзе пасленія.
00.40 «Іван Падушкін. Джонгльмен вышу-ку». Шматсерыны фільм.
01.30 Начныя навіны.

- ТВ**
- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзін».
06.10 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Віандоруцца».
09.00 «Рэптарцерская гісторыя».
09.30 «Лягушанара».
10.00 «Пляц гісторыя».
10.40 «Трым'я мненіе мацней» Тэлевенавэла.
11.30 «Далёкая сваля».
11.40 «Званая вічэр».
12.35 «Фантантыка пад грыфам «Сакрэтна».
13.50 «Дурні, дарогі, грошы». Гумарыстыч-ны серыял.
14.40 «Халасцікі». Серыял.
15.30 «Ваеннае тымніцы».
16.50 «Новыя падарожнікі дылетанта».
17.20 «Мініччина».
17.30 «Званая вічэр».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічнай падрабязніасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, малня».
20.25 Прэм'ера! «Апошні сакрэт Майстра». Серыял.
21.30 «Лінск і мінчане».
22.05 «Дабро пажаліца».
22.55 «Хірамант». Серыял.
23.50 «Пантэрা». Серыял. Закл. серыя.

- А**
- 06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Дэтэктыўны серыял «Чыста англій-скія забойствы» (Вілкабрытанія).
09.00 Серыял «Ты маё жыццё».
10.05 Спарт-кадр.
10.30 «Рэптарцер беларускай часні».
11.20 Медычныя таемніцы.
11.55 Медычныя таемніцы +.
12.10 Гадзіна суду. Справы сяменія.
13.10 Серыял «Сіла прыцягнення».
14.10 Біялтон. Чэмпіянат свету-2011. Ханты-Мансіск. Індывидуальная гонка. Жанчыны. Прамая трансляцыя.
15.50 Пазлакасная гадзіна.
16.05 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
17.00 Дэтэктыўны серыял «Чыста англій-скія забойствы» (Вілкабрытанія).
18.00 Серыял «Лінск і мінчане».
19.00 Дзіцячы камедыйны мультсерыял «Маша і Мядзведзь» (Расія). 11-13-я серыі.
19.30 «Кальханка».
19.45 Тэлебарометр.
19.50 Беларуская часіна.
20.55 Гандбол. Адборачны матч чэм-піяната Еўропы. Мужчыны. Швейцарыя - Беларусь. Прамая трансляцыя.
21.00 «Пляц гісторыя».
21.40 «Трим'я мненіе мацней» Тэлевенавэла.
22.30 Камедыйны серыял «Інтэрны».
23.05 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.40 Рэальны свет.
00.10 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

- ТВ**
- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзін».
06.10 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Віандоруцца».
09.00 «Рэптарцерская гісторыя».
09.30 «Лягушанара».
10.00 «Пляц гісторыя».
10.40 «Трим'я мненіе мацней» Тэлевенавэла.
11.30 «Далёкая сваля».
11.40 «Званая вічэр».
12.35 «Фантантыка пад грыфам «Сакрэтна».
13.50 «Дурні, дарогі, грошы». Гумарыстыч-ны серыял.
14.40 «Халасцікі». Серыял.
15.30 «Ваеннае тымніцы».
16.50 «Новыя падарожнікі дылетанта».
17.20 «Мініччина».
17.30 «Званая вічэр».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічнай падрабязніасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, малня».
20.25 Прэм'ера! «Апошні сакрэт Майстра». Серыял.
21.30 «Лінск і мінчане».
22.05 «Дабро пажаліца».
22.55 «Хірамант». Серыял.
23.50 «Пантэрা». Серыял. Закл. серыя.

РОССІЯ

- 07.00 «Раніца Расія».
09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял.
10.10 «Крэмль. Таемніцы падзэмнай пала-ты». Дакументальны фільм.
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
11.30 «Кулагін і партнёры».
12.00 Фільм «Моцная слабая жанчына».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым голубым». Ток-шоу.
15.25 Прэм'ера! «З новым домам!». Ток-шоу.
16.15 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльнае праграма.
16.50 Навіны - Беларусь.

- 17.20 «Кулагін і партнёры».
17.50 Тэлесерыял «Сустрэчна паласа».
18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.30 Тэлесерыял «Гадарунак лёсу».
22.20 Тэлесерыял «Алератыўнікі. Хронікі забойнага аддзела. Новая версія».
23.20 Навіны - Беларусь.
23.30 «Весткі.ru».
23.50 «Дзяжурны на пакраіне».

- НТВ**
- 06.05, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
06.10 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.35 Серыял «Таксістка».
09.30 «Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
10.20 «Кулапарны падыянкі».
11.15 «Вочная стаўка».
12.05 «Да суду».
13.30 Вострасюжтны серыял «Ганчакі».
15.10 «Справа густу».
15.40 «Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
16.30 Серыял «Упілі пабітых ліхтароў».
18.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
19.35 Серыял «Лагонія за ценем».
00.25 «Пакаранне. Руская турма ўчора і сёння».

- ТВ**
- 09.30, 13.00 Біялтон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансіск). Мужчыны. Індывидуальны спаборніцтвы.
10.30 Счакі з трагміна. Чэмпіянат свету ў Нарвегіі (Осла). Мужчыны. Дакументальны спаборніцтвы. НС 134.
12.00 Лыжныя гонкі. Чэмпіянат свету ў Нарвегіі (Осла). Мужчыны. Mac-старт. 50 км вольным стылем.
14.00 Біялтон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансіск). Жанчыны. Індывидуальны спаборніцтвы. Прамая трансляцыя.
15.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 2-я этап.
16.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 3-я этап. Прамая трансляцыя.
18.15 Веласпорт. Велагонка Тырэна-Ардыятыка (Італія). 1-я этап.
19.15, 23.30 Біялтон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансіск). Жанчыны. Індывидуальны спаборніцтвы.
19.40 Эксперт.
19.50 Асабісты капітал.
19.55 Гарачы каментар.
19.55 Кальханка для самых маленьких.
19.55 На колах.
20.20 Навігатор.
20.30 Вагон.
20.45 Госць «беласату».
21.05 Аб'екту (аглід падзеі дні).
21.25 Маю права (прававая праграма).
21.45 Два на два (тэледыскусія).
22.15 «Пуленда», маст. фільм, 2003 г.
00.10 Аб'екту.
00.30 Гарачы каментар.

- 20.30 Футбол. Еўрагалі. Навіны.
20.40 Вось дык так!!!
21.45 Абранае па серадах.
21.55 Навіны коннага спорту.
22.00 Абранае па серадах.
22.10 Гольф. TУР PGA.
23.10 Гольф-клуб.
23.15 Яхт-клуб.
23.20 Абранае па серадах.
00.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 3-я этап.
БЕЛСАТ
07.00 Аб'екту.
07.20 Гарачы каментар.
07.30, 12.05 «Зграй», сенсацыйны серыял.
08.25, 12.55 «Кансультация ў ружковым садзе», серыял: 27 серыя.
09.20, 13.50, 17.05 «Піні Доўгаяпанчо», серыял.

- 07.00 Аб'екту (аглід падзеі дні).
07.15 Гарачы каментар.
07.30 Сальда (зканімачная праграма).
16.45 Моўнік (лінгвістyczная праграма).
17.00 Аб'екту (аглід падзеі дні).
17.35 «Доктар Марцін», серыял: 27 серыя.
18.25 «Над Нёйнам» (тэлесапосі).
- 18.40 Эксперт.
19.10 Асабісты капітал.
19.30 Аб'екту (аглід падзеі дні).
19.35 Гарачы каментар.
19.45 Кальханка для самых маленьких.
19.55 На колах.
20.20 Навігатор.
20.30 Вагон.
20.45 Госць «беласату».
21.05 Аб'екту (аглід падзеі дні).
21.25 Маю права (прававая праграма).
21.45 Два на два (тэледыскусія).
22.15 «Пуленда», маст. фільм, 2003 г.
00.10 Аб'екту.

- 21.00 Баявя мастацтвы. Байцоўскі клуб.
00.00 Вось дык так!!!
00.15 Пра рэстлінг. Агляд WWE.
00.45 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
01.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 4-я этап.

- БЕЛСАТ**
07.00 Аб'екту.
07.20 Гарачы каментар.
07.30 «Пуленда», маст. фільм, 2003 г., Чхай.
09.25 «Доктар Марцін», серыял: 27 серыя.
10.10 «Піні Доўгаяпанчо», серыял.
10.40 На колах.
11.05 Госць «беласату».
11.25 Маю права (прававая праграма).
11.45 Навігатор.
12.00 Аб'екту (аглід падзея дні).
12.05 «Доктар Марцін», серыял: 27 серыя.
12.50 «Жанчыны, часопіс і слёзы», дак. фільм, 2000 г., Польшча.
13.40 «Піні Доўгаяпанчо», серыял.
14.10 На колах.
14.35 «Над Нёйнам» (тэлесапосі).
14.50 Госць «беласату».
15.10 Маю права (прававая праграма).
15.30 Эксперт.
15.55 Асабісты капітал.
16.10 Навігатор.

- 16.25 Два на два (тэледыскусія).
17.00 Аб'екту (аглід падзеі дні).
17.05 «Школа на санапеке», серыял.
17.30 «Пуленда», маст. фільм, 2003 г., Чхай.

- 19.30 Аб'екту (аглід падзея дні).
19.35 Гарачы каментар.
19.45 Кальханка для самых маленьких.
19.55 Праект «будучыня» (навукова-пупулярны тэлесапосі каналу «Німецкая хвалія»).
20.25 Невядомая Беларусь: «Ніскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 1.
21.00 Аб'екту (аглід падзея выданне).
21.25 Рэпартар (інфармацыйна-публіцысічнай праграма).
21.50 Форум: «Еўрапейскія арэлі».
22.35 «Грэці афіэр», дэтэктыўны серыял: 10 серыя.
23.20 Аб'екту.
23.40 Гарачы каментар.

10 САКАВІКА, ЧАЦВЕР

- 1**
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсе-рыны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.
18.55 «Хай какуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Прэм'ера! Фільм «Каханне без правілаў» Заключная серыя.
22.15 «Златы капкан». Шматсерыны фільм.
23.35 Навіны спорту.
23.40 Асроддзе пасленія.
00.40 «Іван Падушкін. Джонгльмен вышу-ку». Шматсерыны фільм.
01.30 Начныя навіны.

- А**
- 06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
09.35 Серыял «Ты маё жыццё».
10.40 «Жанавет».
11.00 «Бітва экстрасенсаў».
12.10 «Дача здароўя».
12.45 Гадзіні суду. Справы сяменія.
13.40 Серыял «Сіла прыцягнення».
14.35 Пазлакасная гадзіна.
14.50 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
15.45 Дэтэктыўны серыял «Чыста англій-скія забойствы» (Вілкабрытанія).
16.50 Серыял «Пляц гісторыя».
17.55 Хакей. КХЛ. Плей-офф. Паўфінал канферэнцыі «Захад». Матч 2-і. Прамая трансляцыя.
20.15 «Кальханка».
20.30 Тэлебарометр.
20.35 Хапі-гапі. Скетч-шоу.
20.55 Беларуская часіна.
22.00 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. 1/8 фіналу. Прамая трансляцыя.
00.00 Час футбольу.
00.30 Баскетбол. Ліга ВТБ.

- РОССІЯ**
- 07.00 «Раніца Расія».
09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял.
10.10 «Гуд бай, Амерыка. Кампазітар За-цэлін». Дакументальны фільм.
11.00 Весткі.
11.30 «Кулагін і партнёры».
12.00 Тэлесерыял «Гадарунак лёсу».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.30 «Аб самым голубым». Ток-шоу.
15.25 Прэм'ера! «З новым домам!». Ток-шоу.
16.15 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльнае праграма.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.20 «Кулагін і партнёры».
17.50 Тэлесерыял «Пляц хвілін да метро».
18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял.

- 19.50 Навіны - Беларусь.
20.00 Весткі.
20.30 Тэлесерыял «Падарунак лёсу».
22.20 Тэлесерыял «Алератыўнікі. Хронікі забойнага аддзела. Новая версія».
23.20 Навіны - Беларусь.
23.30 «Весткі.ru».
23.50 «Паядынак».

- НТВ**
- 06.05, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
06.10 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.35 Серыял «Таксістка».
09.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
10.20 «Ватэрнара».
11.20 «Жаночыя погляд».
12.05 «Да суду».
13.30 Вострасюжтны серыял «Ганчакі».
15.15 «Справа густу».
15.40 Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
16.25 Серыял «Лупілі пабітых ліхтароў».
18.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнні».
19.45 Прэм'ера. Вострасюжтны серыял «Пагонія за ценем».
22.45 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. «Твентэ» (Галандыя) - «Зеніт» (Расія).

- ТВ**
- 09.30 Біялтон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансіск). Жанчыны. Індывидуальны спаборніцтвы.
11.00 Канькабежны спорт. Чэмпіянат свету ў Канадзе (Калгары). Дзень 2-і.
12.00 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 3-я этап.
13.00 Біялтон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансіск). Жанчыны. Індывидуальны спаборніцтвы.
14.00 Вось дык так!!!
15.00 Веласпорт. Велагонка Тырэна-Ардыятыка (Італія). 1-я этап.
15.45 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 3-я этап.
16.00 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 4-я этап. Прамая трансляцыя.
18.15 Веласпорт. Велагонка Тырэна-Ардыятыка (Італія). 2-я этап.
19.15 Футбол. Еўрагалі. Навіны.
19.25 Канькабежны спорт. Чэмпіянат свету ў Германіі (Інцэль). Дзень 1-ы.

- 19.30 Аб'екту (аглід падзея дні).
19.35 Гарачы каментар.
19.45 Кальханка для самых маленьких.
19.55 Праект «будучыня» (навукова-пупулярны тэлесапосі каналу «Німецкая хвалія»).
20.25 Невядомая Беларусь: «Ніскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 1.
21.00 Аб'екту (аглід падзея выданне).
21.25 Рэпартар (інфармацыйна-публіцысічнай праграма).
21.50 Форум: «Еўрапейскія арэлі».
22.35 «Грэці афіэр», дэтэктыўны серыял: 10 серыя.
23.20 Аб'екту.
23.40 Гарачы каментар.

11 САКАВІКА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай рэйніца, беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 11.55 Дзелавое жыццё.
08.35 Сфера інтэрсасу.
09.10 Камедыйная меладрама «Маргаша».
10.05 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
10.50 Крымінальная меладрама «Зацьменне» (Расія-Украіна).
11.40 Актуальнае інтэрв'ю.
12.10 Драма «Бульш у сандакаў» (Украіна).
14.05 «Школа доктара Камароўскага». Ток-шоу (Украіна).
14.30 Кулінарнае шоў «Кухар дома» (ЗША).
15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.35 Патрабуеца.
15.50 Дэтэктыўны серыял «Жураў-2».
16.50 Жаночнае ток-шоў «Жыццё як жыццё».
17.55 Крымінальная меладрама «Зацьменне» (Расія-Украіна).
19.25 «КЕНО».
19.30 «Зона X». Вынікі тэдні.
19.55 Камедыйная меладрама «Маргаша».
21.00 Панарама.
21.45 Прывіднік баляк «Хуткасць» (ЗША).
00.05 Дак. цыкл «Неразгаданная гісторыя».
01.00 Дак. цыкл «Зброя будучыні» (ЗША).
01.50 Даень спорту.

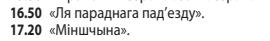

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша рэйніца».
09.05 «Кыць здорава!».
10.20 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Смак».
11.50 «Дата на ўсе руки». Камедыйны серыял.
12.20 «Дэтэктыўы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантролыны закуп».
13.45 «Модны прысур».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.

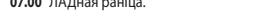
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Чакай мяне». Беларусь.
18.35 «Поле ўздадзенне».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Што? Дзе? Калі?» у Беларусі. Вясновая серыя гульняй.
22.25 «Наша Беларусь».
23.00 Фільм «Попак».
01.15 Начынья навіны.

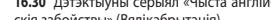
06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Лініччына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Апошні скрэпт Майстра». Серыял. Заключочная серыя.
09.30 «Паўстананара».
10.00 «Пацік гісторык».
10.40 «Трымай мяне мацней!». Тэленавэла.
11.30 «Ладёжкі сванкі».
11.40 «Званая вічара».
12.35 «Агонь канхання». Серыял.
13.50 «Дуры, дарогі, гроши». Гумарыстычны серыял.
14.40 «Хапасцікі». Серыял.
15.30 «Хірамант». Серыял. Закл. серыя.
16.50 «Лія параднага пад'езд'ю».
17.30 «Званая вічара».
18.30 Ток-шоў «Лёс».
20.00 «Сталічны падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, мальня».
20.35 Фільм «Экстэрмальная спатканне». ЗША, 2004 г.
22.55 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная программа.
23.25 «Гарачы лёд».
23.25 «Відъзмо-невідъзмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.
23.20 «Дэтэктыўы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантролыны закуп».
13.45 «Модны прысур».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.

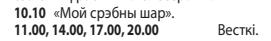
06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша рэйніца».
09.05 «Кыць здорава!».
10.20 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Смак».
11.50 «Дата на ўсе руки». Камедыйны серыял.
12.20 «Дэтэктыўы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантролыны закуп».
13.45 «Модны прысур».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».
15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.

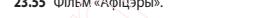
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Час футбольу.
08.35 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійская забойства» (Валікабрытанія).
09.30 Серыял «Ты маё жыццё».
10.00 Жывы гук.
11.15 Кінастрыбы.
11.35 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
12.35 Серыял «Сіла прысягнення».
13.30 Мультфільм.
13.45 Пазлакасная гадзіна.
14.00 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
14.55 Біялон. Чэмпіянат свету-2011. Ханты-Мансійск. Эстафета. Мужчыны. Прамая трансляцыя.
16.30 Дэтэктыўны серыял «Чыста англійская забойства» (Валікабрытанія).
17.30 Усё аб бяспечы.

18.00 Серыял «Ты маё жыццё».
19.05 Меладрама «Маці і мачаха» (СССР).
20.40 «Кальханка».
20.55 Тэлебарометр.
21.00 «Эрларік «беларускай часыны».
21.50 «Бітва экстрасенсаў».
22.00 «Про мастацта».
23.25 Дыялогі аў рыбальцы.
23.55 Футбол. Ліга Еўропы УЕФА. Агляд тура.
00.50 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

07.00 «Раніца Расія».
09.20 «Ефрасінні». Тэлесерыял.
10.10 «Мой срэбны шар».
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
11.30 «Кулагін і партнёры».
12.00 Тэлесерыял «Падарунак лёсу».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым голубым!». Ток-шоў.
15.25 Прам'ера. «3 новым домам!». Ток-шоў.
16.15 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная программа.
16.55 Навіны - Беларусь.
17.20 «Кулагін і партнёры».
17.50 Тэлесерыял «Гіць хвілін да метра».
18.50 «Ефрасінні». Тэлесерыял.
19.50 Навіны - Беларусь.
20.30 Тэлесерыял «Падарунак лёсу».
22.20 «Юрмала». Фест гумарыстычных програм.
23.45 Навіны - Беларусь.
23.55 Фільм «Афіцэры».

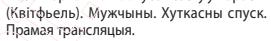
06.05, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
06.10 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».
08.35 Серыял «Таксістка».
09.35 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».
10.20 «Дачны адказ».
11.20 «Справа цёмная». Гістарычны дэтэкты.

12.05 «Да суду».
13.35 «Суд прысяжных: галоўная справа».
15.05 «Прафесія-рэпарцёр».
15.35 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».
16.25 Серыял «Вулісы пабітых ліхтароў».
18.35 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».
19.35 «Следства вялі...».
20.35 «Надзвычайнэ здарэнне. Расследаванне».
21.05 Прэм'ера. «Надзея на каханне».
00.05 Фільм «Нячысцік».

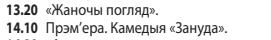
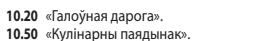
09.30 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 4-ы этап.
10.00 Вось дні так!!

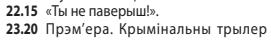
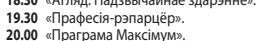
11.00 Горныя лыжы. Кубак свету ў Чэхіі (Шпіндлерава Млін). Жанчыны. Слалам-гіант. 1-я спроба. Прамая трансляцыя.
12.00 Канькабежкі спорт. Чэмпіянат свету ў Германіі (Інзель). Дзень 1-ы.
12.30 Горныя лыжы. Кубак свету ў Нарвегіі (Квітфельв). Мужчыны. Ухтыскны спуск. Прамая трансляцыя.
13.45 Лыжнае двайборства. Кубак свету ў Фінляндіі (Лахці). НС 130.
14.15 Горныя лыжы. Кубак свету ў Чэхіі (Шпіндлерава Млін). Жанчыны. Слалам-гіант. 2-я спроба. Прамая трансляцыя.
15.00 Біялон. Чэмпіянат свету ў Расіі. Мужчыны. Эстафета. Прамая трансляцыя.
16.30 Лыжнае двайборства. Кубак свету ў Фінляндіі (Лахці). Гонка па сістэме Гундз-рэсна. Прамая трансляцыя.
17.00 Веласпорт. Велагонка Парыж-Ніца (Францыя). 5-ы этап. Прамая трансляцыя.
18.15 Калыханка для самых маленькіх. Калыханка для самых маленькіх.
19.50 На колах.

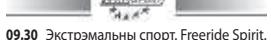
20.25 «Генерал ніскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Польша.

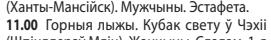
19.05 без рэтушы: «Песня на два галасы», дак. фільм, 2009 г., Польша.

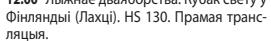
19.30 «Горныя лыжы». Дзень 1-ы.

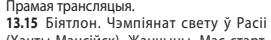
19.45 Калыханка для самых маленькіх.

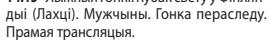
19.50 На колах.

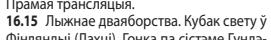
20.25 «Генерал ніскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Беларусь: ч. 2.

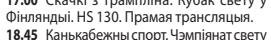
21.00 Аб'ектуў (агад падзену дня).

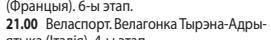
21.25 Госьць «беласату».

21.45 Невядомая Беларусь: «Ніскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 2.

22.10 «Пітбуль», серыял: 2 серыя.

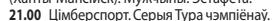
22.55 «Калыханка» ад Сашы і Срэжы.

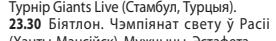
23.05 Аб'ектуў.

23.30 Гарачы каментар.

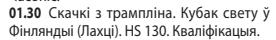
20.00 Футбол. Бургагалы. Навіны.
20.10 Біялон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансійск). Мужчыны. Эстафета.

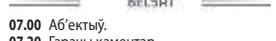
21.00 Цімберспорт. Серыя Турнаўтуў чэмпіёнаў.

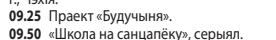
22.30, 23.00 Самыя моцныя людзі планеты. Турнір Giants Live (Стамбул, Турцыя).

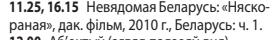
23.30 Біялон. Чэмпіянат свету ў Расіі (Ханты-Мансійск). Мужчыны. Эстафета.

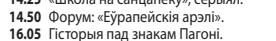
01.00 Экстримальны спорт. Freeride Spirit. Часопіс.

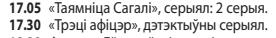
01.30 Скачки з трампіна. Кубак свету ў Фінляндіі (Лахці). НС 130. Кваліфікацыя.

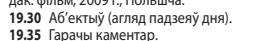
07.00 Аб'ектуў.

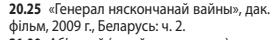
07.20 Гарачы каментар.

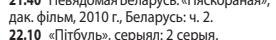
07.30, 12.25 На колах.

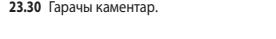
08.00 «Горныя лыжы», дак. фільм, 2010 г., Польша.

09.25 Праект «будучыня».

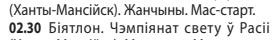
09.50 «Школа на санцапеку», серыял.

10.15 Фorum: «Еўрапейскі арэал».

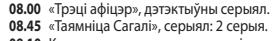
11.00, 15.40 Эпартэр.

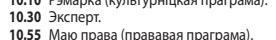
11.25, 16.15 Невядомая Беларусь: «Ніскораная», дак. фільм, 2010 г., Беларусь: ч. 1.

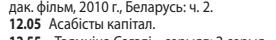
12.00 Аб'ектуў (агад падзену дня).

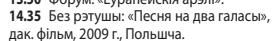
12.30 Гісторыя пад знакам Пагоні.

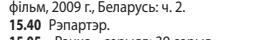
13.05 «Генерал ніскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Беларусь: ч. 2.

14.30 Рэпартэр.

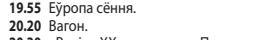
15.05 «Ранча», серыял: 39 серыя.

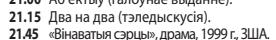
17.05 Аб'ектуў (агад падзену дня).

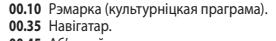
17.55 «Супраць часу». След дыктату́ру.

20.20 Вагон.

20.30 «Расія. XX стагоддзе. Погляд на ўзду»: 2009 г., Расія: ч. 2.

21.00 Аб'ектуў (агадунае выданне).

21.15 Да на два (тэладыскусія).

21.45 «Вінаватыя сэрцы», драма, 1999 г., ЗША.

23.05 «Лістрыны» пра актыўізм», дак. фільм, 2008 г., Румынія.

00.10 Рэмарка (культурніцкая праграма).

00.35 Навігатор.

00.45 Аб'ектуў.

12 САКАВІКА, СУБОТА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 19.00 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай рэйніца, беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 08.25 Дзелавое жыццё.
08.30 Ісанасі.
09.10 Задарожье.
09.45 Кулінарнае шоў «Кухар дома» (ЗША).
10.15 Школьникі шоў «Вісёлія і Знаходлівіх». Вышэйшая школа.
10.50 Крымінальная меладрама «Зацьменне» (Расія-Украіна).
11.40 OFF STAGE LIFE.
12.10 Трагікамедыя «Сабачае сэрца» (СССР), 1-я серыя.
13.45 Дак. фільм «Невядомая версія».
14.35 «Зона X». Вынікі тэдні.
15.15, 19.10 Навіны рэйгіёна.
15.30 Вакол планеты.
16.20 Ната Вене.
16.50 Дак. цыкл «Атлас «Дыскаверы» (ЗША).
17.40 Відзяліфілм АТН «Добрух. Горад мастеркоў» цыклу «Зімля беларускай».
18.00 «Ваша лато».
18.50 Латарэз «Пяцьцярачка».
19.25 «КЕНІО».
19.30 «Канцэрт лаўрэат» прэміі «Залатыя галі».
19.55 «Дзінічніца» (ЗША).
20.10 «Атлас «Дыскаверы» (ЗША).
20.35 «Вісёлія і Знаходлівіх».

ГЕАПАЛІТЫКА

ЛІВІЯ НАПЯРЭДАДНІ РАСКОЛУ

Алег НОВІКАЎ

У заходній прэсе з'явілася шмат публікацый пра тое, што Лівія як адзінай дзяржава дажывае апошнія дні. Быццам на яе руінах пасля падзення рэжыму Кадафі ўзнікнуць як мінімум дзве новыя краіны або кангламерат плямёнаў.

Аўтары артыкулаў, якія прагназуецца хуткі крах Лівіі, прыводзяць два аргументы. Па-першае, як нацыянальная дзяржава Лівіі не адбылася. Дасюль у аснове калектывнай самасвядомасці на першым месцы стаіць прынішып прыналежнасці да якога-небудзь племені або клану. І толькі пасля — да лівійскай нацыі.

Па-другое, у краіне ёсьць моцныя традыцыйныя сепаратыскага руху, і перш за ўсё на Усходзе ў рэгіёне Кірэнайка. Нагадаем, што сучасная Лівія ўзнікла як аб'яднанне трох розных сектараў — Трыпалітанія (Захад), Кірэнайка (Усход) и Фезан (Поўдзень). Кожны з іх, аднак, мае свой уласны гістарычны шлях, свой культурныя каларыт, формулу інтэграцыі ў глабальную эканоміку. Так, Кірэнайка даўно звязаная з рынкам Егіпту. Трыпалітанія — з эканомікай Алжира, а Фезан — з Тунісам.

Асобная роль ў сцэнарах разводу Лівіі адвоздзіца Кірэнайцы, якія ціпер стала цэнтрам падзення супраць палкоўніка Кадафі. З Бенгазі мяцеж пашырыўся па ўсім краіне. Тут жа, у Бенгазі, зараз ствараючы інстытуту паралельнай улады ў выгледзе аргамітата Нацыянальнай народнага кангресу.

Кірэнайка аформілася як асобны рэгіён іншы часы старажытнага Рыму. Варта згадаць, што ўжо тады правінцыя лічылася бунтарскай — тут быў адзін з цэнтраў рымскай распубліканскай апазіцыі, якія супрацьстаяла спробам ператварэння Рыму ў імперию.

Хаця пасля прыходу арабаў ўсё хрысціянскае насельніцтва было прымусова пераселенае на Крыт або ў Сіцылію, рэвалюцыйная спадчына захаваліся. Якраз у Кірэнайцы напачатку ХХ стагоддзя разгарнулася ба-

рацьба супраць італьянскіх калонізатораў, якія захапілі Лівію. У выніку барацьбы туземцы нават дамагаліся стварэння фармальнай незалежнай дзяржавы, якую ў 1920 годзе італьянцы ўсё ж ліквідавалі. Факт існавання дзяржавнага фармаванія меў вялікі ўплыв на далейшую гісторыю краю.

Дзяржавай кіраваў малады кароль Ідрис. Пасля прымусовай ліквідацыі каралеўства ён падаўся ў Егіпет, дзе абвісці сябе эміратам Кірэнайкі. На радзіму ён вярнуўся ў час війны на штыках жаўнер-аутыфашистскай кааліцыі, якія змагаліся з Мусалідамі. Саюзнікі ўзялі ягоны статус да ўзроўню карала ўсёй Лівіі.

На гэтай пасадзе Ідрис заставаўся да перавароту 1969 года. Вынікі яго кіравання вельмі супірочлівыя: так, за ўсё гады манархіі ў краіне не было створана ніводнай ВНУ. У знешнім палітычным каралеўстве Ідриса было марыянеткай Вялікабрытаніі. Аднак шмат хто з лівійцаў дасюль лічыць Ідриса героям: пры ім прынамсі былі дазволеныя палітычныя свабоды і незалежная прэса. Таму ціперашнія паўстанцы ў якасці сімволікі выкарыстоўваюць менавіта стары склікі лівійскай дынастыі.

Ёсць у спадчыне Ідриса і не-гатыў, які ахвотна выкарыстоўвае лівійскай афіцыяйнай прэса. Кароль быў шчыльна звязаны з ісламіцкай сектай сенусітаў. Яны па сутнасці і каардынавалі альтыральнае паўстанне пачатку XX стагоддзя.

У часы Кадафі ордэн сенусітаў быў забаронены, аднак цалкам знічыць яго не удалося. Сенныя сабры ордэна займаюць важнае месца ў шырагах апазіцыі. Апошне дае падставу Кадафі казаць пра тое, што выступы супраць яго замоўленыя быццам самім Бен Ладэнам. Кіраўнікі сенусітаў кажуць, што не падтрымліваюць ідэі ісламскага фундаменталізму.

Традыцыйна антаганістам Кірэнайкі з'яўляецца Трыпалітанія, адкуль паходзіць племя Кадафі. Аднак казаць пра тое, што ўсё мясцовыя кансаліраваныя вакол роду Кадафі, цяжка. Ягонае племя дастатково малое і жыве вакол горада Сірд. Акрамя таго, яна знаходзіцца ў стане канфлікту з некаторымі суседнімі плямёнаў. Так, у 1993 годзе нарабіла шуму гісторыя пра арыст афіцэра з клану Магарыя (Magariba), які лічыцца заклітым ворагам племені Кхадаф (Khadafa) адкуль паходзіць

Кадафі. Афіцэра абвінавацілі ў падрыхтоўцы дзяржаўнага перавароту і намеры забойства палкоўnika Кадафі.

Таксама Мумару цяжка аба-перціся на сталіцу, якая даўно ператварылася ў своеасаблівы кацёл працтварнікоў розных плямёнаў. Большыя таго, тут гэтыя таксама жадаюць ровалоцы. Племя, якое складае касцяк жыхароў стаўцы (прыкладна 30 працэнтаў) выступіла за рафармы.

Тое, што шматлікія плямёны сёння так хуценька сталі на бок паўстанцаў, на думку аналітыкаў, доказ структурнага крызісу мадалі Кадафі.

Калі палкоўнік прыйшоў да ўлады, перад ім стаяла задача аўтаднаць розныя плямёны вакол ідэі мадэрнізацыі. Даламоп сусветныя нафтавыя крызісы 1974 года, вынікі якога таксама сталі актыўнымі геалагічнымі разведкі па ўсім свеце. Нечакана ў Лівіі знайшлі каласальныя запасы

чорнага золата, размеркаванне прыбылткі з працоўнай нафтой і гарантавала Кадафі ляльнасць на месцах. Нагадаем, што кожны лівійскі грамадзянін мае права на бясплатную медыцыну, адукацыю і кватэрку.

Другой цукеркай, якую кінулі

правадырами кланаў, была пра-

вавая канцэпцыя «джамахіры» (дзяржавы народных мас). Па сутнасці, гэта было прызнанне права плямёнаў на іх унутраную аўтаномію. Дарэчы, джамахіры — правілы для плямёнаў — таксама існуе ў суседніх Тунісе і Егіпце.

Аднак гэтая формула грамадзянскага ўладкавання перастала працаваць, як толькі распачалася ўрбанізацыя. Адукаваныя жыхары гораду, перш за ўсё мадаль, маюць не толькі больш высокія спажывецкія амбіцы, аднак таксама лепш усведамленыя паніціе грамадзянскіх свабод. Адсюль з'явіліся лозунгі кантролю грамадзян і плямёнаў за размеркаваннем прыроднай рэнты (зразу гэта манаполія людзей з атачэння Кадафі).

Калі пачалося паўстанне ў Бенгазі, плямёны сталі адным з полісаў паралельнай дзяржаве ўлады.

Вяртанне плямёнаў у палітыку стварае шмат праблемаў для будучыні Лівіі. Ніякіх забабоўнаў на стваранне сваіх дзяржаваў большасць плямёнаў, як правіла, не мае. Аднак асаблівага жадання спрыць дзяржаву наму будаўніцтву Лівіі яны таксама не прайдзяло.

У гэтym парадокс лівійскага Левіфрану. На працы стагоддзя функцыі вышэйшай адміністрацыі бралі на сабе энэшнія акцыры — туркі, італьянцы, брытанцы або апантаныя ідэямі арабскага сацыялізму афіцэры Кадафі. Грамадства жыло па сваіх законах, а дзяржава — па сваіх.

Які будзе мадэль новай Лівіі, цяжка сказаць. Па логіцы, для захавання адзінства Лівіі патрэбны нацыянальныя пыялоў на ўзроўні агульнай народнай прадстаўнічага органу, так і кансультатыўнай паміж плямёнаў і кланамі.

Усе прызнаюць, што працэс будзе мадэрнізм. І Кірэнайка, дзе папулярныя ідэі аўтаноміі, можа праявіць ініцыятыву да выхаду са складу краіны.

Аднак гэта будзе яшчэ горшым варыянтам. Межы паміж Кірэнайкай і Трыпалітанія дастаткова штучныя. Акрамя таго, тут знаходзяцца радовішчы карысных выкапняў. Таму аўгашчэнне незалежнасці Кірэнайкі гарантуне новыя вайсковыя канфлікты, незалежна ад таго, застанецца пры ўладзе Кадафі або не.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Масква таксама не даруе Лукашэнку. То ўся Беларусь глядзіць фільм «Хроны бáцька» (РБ ветві пусціла ў сваё інфармпрастору расійскія каналы). То да канца адпачынку «бáцькі» ў расійскім інтарнэце распавісіджаюцца чуткі, быццам прэзідэнт Беларусі, спускаючыся з гары, зламаў шашы-сем пазванку, атрымаў чэрнапна-маглаву траўму і шпіталівани ў крывачынім станове. То хтосьці ў Маскве заявіць пра тое, што асуджае арышты ў Мінску. То рагане «расійскіх сібры» Лукашэнкі сплюніяць пастаўкі нафты ў Беларусь. Каракея, Расія дэмантруе сапраўднае стаўленне да Лукашэнкі, які пайшоў на чацвёрты эўропейскі. Аляксандар Рыгоравіч палітычна заціснуты і пры гэтым «адпльываеца» направа і налева: у бок Еўропы і Pacі.

«Дзеркало тижня» (Украіна)

Палітыка Беларусі толькі троі гады таму пачала паварочвацца на Захад. Шмат у чым эта вынік і того, што на розныя пазыцыі ў беларускіх міністэрстваў, пасольствы і іншых дзяржавастаноў прыйшло новае пакаленне: беларусы, народжаны ў 1970-х — сярэдзіне 1980-х гадоў, светапогляд якіх сформаваўся ў мовах беларускай дзяржавніцтва. Старая «савецкая гвардыя», якая яшчэ нядайна займала большасць сур'ёзных пасад, па аўтактычных чыніках східзіць. Адпаведна, працаўнікі з Беларуссю Еўропе з кожным годам будзе працей, а Маскве — цяжкі.

«Грузія сёгдні» (Грузія)

Лукашэнка асабістка казаў, звяртаючыся да палітвязняў, пра «тыры пытацца і тыры адказы, і ві — на свабодзе». І вось як з іх выбываюць гэтыя

тыры адказы, адзін з якіх — «я пагаджаюся быць сексотам». Такім чынам реалізујуцца слова: «Вось яна, лукашэнкаўская дэмакратыя» бывае не пасуе. Гэта ўлада перайшла яшчэ адну чырвоную рысу і пачала катаўца палітычных праціўнікаў. Такі дзеі падпадаюць пад самыя жорсткія міжнародныя санкцыі.

«Gazeta Wyborcza» (Польша)

У органах дзяржкіравання дэ-факта закупы за валюту ўжо забароненыя — падпрыемствы могуць іх ажыццяўляць толькі па адмысловы дазволе кіраўніцтва адпаведных міністэрстваў і ведомстваў і толькі на новае аbstынаванне ці крывачынні імпарт. Верагодна, распараўжэнне Лукашэнкі прывядзе да юрдычнага афармлення практыкі. Неабходнасць

амяжоўваць выкарыстанне валюты падстаўля з-за крывачыннага стану аплатнага балансу краіны. Як паведамлялася раней, адмоўнае знаешніе гандлёвае сальда па выніках 2010 года дасягнула 7,5 мільярда долараў, што на 36% больш, чым у 2009 годзе. Дэфіцыт у гандлі таварамі і зусім перавозкамі 9 мільярдаў долараў. Калі раней асоўным чынінкам дэфіцыту аплатнага балансу была нізкая канкуренцдарздольнасць прадукцыі, то ў апошнія гады да яе дадалося зніжэнне прыбылткай на нафтаперапрацоўкі і паддражанні энергетарускай. Павалічыўшы летасць ад б'ёмы вонкавых запасычанняў, урад вырашыў імпеннную праблему недахолу сродкаў. Але ўжо да 2015 года Беларусь можа падысці з праблемай пагашэння зневішнай абавязкай, што гадавыя выплаты па якіх складаюць 4 мільярда долараў.

«Независимая газета» (Pacія)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

**ЗША. ФСБ
АРГАНІЗУЕ
АМЕРЫКАНСКІ
МАЙДАН**

У той час, як усё чалавецтва ўважіва сочыць за Арабскій рэвалюцыя, цікавыя падзеі развіваюца ў ЗША. Як відома, на нідайніх выбарах у Кантрэс і Сенат ЗША перамаглі рэспубліканцы, адным з якіх з'яўляецца Скот Уолкер, губернатар штата Вісконсін. Каф предухільце фінансавы правал у 3,6 мільярда долараў, які чакае Вісконсін у 2013 годзе, новы гаспадар штата пачаў збуту выпраўляць ситуацыю. Бюджэтны дэфіцит было вырашана скарыці за кошт бюджэтнай. Акрамя эгата Уолкер прапанаваў паменшыць датыцы на медыцынскую страхоўку і пенсійны фонды дзяржзастубоўчай, у парушэнне заключчных контрактаў, і аблежаваць прафсаюзы права заключаць калектывную дамовы з працаудамі. 17 лютага ўсе гэтыя цудоўныя меры павінны быць разгледжаны ў сенате штата, аднак тут адбылося нешта ніколі раней не бачанае. Натоўп бюджэтнай — лекары, настайнікі, пажарнікі і іншыя — уварваўся ў Капітолій штата, заклікаючы адправіць губернатара ўслед за Мубаракам. Народ блакаваў усе адміністрацыйныя установы і не разыходзіцца некалькі дзён.

Тым часам Скот Уолкер, па чутках, плануе мабілізація нацыянальную гардыю і збірае групы радыкалаў з Tea Party. Пакуль сітуацыя не зразумелая. Ходзяць чуткі, што беспарадкі перакінуцца на суседнія штаты. Прывіні ў суседнім штате Індіана пачалося нешта падобнае. Самае цікае, што ролі каналаў «Аль-Джазіра» і «Русія Today», якія асвятляюць падзеі. «Няўжо Лубянка арганізуе аранжавую рэвалюцыю ў Штатах?» — задаюца пытаннем блогеры.

На матэрыялах амерыканской прэсы

КАЗАХСТАН. НАЗАРБАЕЎ ШУКАЕ СТАТЫСТАЎ НА ВЫБАРЫ

Казахскі ЦВК падвёў канчатковыя вынікі першага этапу выбарчай кампаніі. Вынікі не задаволілі юладу: сур'ёзныя апаненты Нурсултана Назарбаева выбыраў прайгаравалі. Старту на дэмантстратыўную перамогу над супернікамі дзейснага кіраўніка дзяржавы праваліліся. Пасля таго, як стаў відома, што замест рэферэндуму адбідуца датэрміновыя выбары, сирод прыхільнікаў Назарбаева пераважалі шалкозакіданыцкія настроі. Сінс іх быў наступны: Нурсултан Назарбаев набірэ не меней 95% галасоў, апазіцыя не ўстане высунуць адзінага кандыдата, яна слабая, разрознена і не ўяўляе пагрозы дзейнаму прэзідэнту. Аднак ўсё іда інакш, чым пралівали прайгадыны палітхінолагі. Самыя відомыя і аўтарытэтныя апаненты Назарбаева адмовіліся ісці на выбары. Цяпер Назарбаеву тэрмінова шукаваць статысці з лагеру «незалежных» кандыдатаў. Пакуль гэта нагадвае шоў. Нават чыноўнікі прызнаюць, што ў гэтых кандыдатаў «не ёсць ў парадку з галавой». Не відома, як улады будуть выходзіць з сітуацыі. Пакуль яны называюць апазіцыянеру «пігмеямі» і кажуць, што не ўздельнічаць у выбарах апазіцыянеру прымусі! нехікія замежныя цэнтры.

На матэрыялах казахскай прэсы

УКРАЇНА. 399 АБЯЦАННЯЎ ЗА ГОД

У першую гадавіну презідэнцкай кадэнцыі Віктора Януковіча інагурацыя адбылася 25-га лютага мінулага года) журналісты выдання «Украінскай праўда» апублікавалі цікавыя статыстычныя дадзенныя. Аказаваеца, з першы год Віктар Фёдаравіч умудрыўся даць 399 абяцанак. Фактычна па аднаму абяцанню на дзень, 3 іх, калі верыць выданню, ён выканыа толькі 17. Не выканыа 6. Астатнія пакупаюцца ў падвешаным стане. Нізкладзены на падыход газеты, лічбы адлюстроўваюць рэйтынг даверу да Партыі рэгіёну.

Толькі за апошні тыдзень у краіне двойчы прагучалі заклікі да рэвалюцыі. Уладзімір Боніка, дырэктар металургічнага камбіната ў Мар'упалі, заяўв, што ў выпадку перагляду прыватызацыі завода (циярн ён належыць працуўнаму калектыву) ён арганізуе «малінавую» рэвалюцыю. Папулярны публіцыст Андрэй Окара заклікаў жыхароў цэнтральнай Украіны ўзгадаць, што яны нашчадкі казакоў і махноўці, і выступіць супраць запланаванай рэформы ўзбуджэння рабенай. За кошт гэтай меры ўлады намагаюцца скраціць колькасць бюджетных ведамстваў (шпіталі, школы, бібліятэкі і г.). Окара таксама спадзяеца, што паустыне, якое пачынца ў Палтаве або Чаркасах, зможа прымыріць Усход і Захад краіны.

На матэрыялах украінскай прэсы

► НА ЭКРАНАХ

ЧОРНЫ ЧАЦВЕР

Алег НОВІКАЎ

25 лютага ў польскі кінапракат вийшаў фільм «Чорны чацвер», прысвечаны трагічным падзеям 1970 года. Рэжысёр — Антоній Краўзэ.

Кароткая гісторыя падзеі снежня 1970 года.

12 снежня 1970 года ўлады Польшчы прынялі рашэнне пра падвышэнне копштаў на прадукты. 14 снежня застрайкавалі прадоўні гданьскі суднаверфі імя Леніна. Адбыўся першыя суткіненні з міліцыяй. У той жа дзень у Гданіі рабочыя прыйшли да будынку гарсавета. Улады сустрэліся з делегацый прадоўнімі, прызналі справядлівымі іх патрабавані і падпісалі адпаведную дамову. Але позні вечарам таго ж дня сібры страйкаму былі арыштаваны.

17 снежня з 5 гадзін раніцы на станцыю Гданьска-Суднаверф, як заўсёды, пачалі прыбываць электрычкі з прадоўнімі. Адна з падъехадаў верфі быў перакрыты атрадамі вайскоўцаў. Кожны шасць хвілін электрычкі прывозілі новыя партыі людзей, праз падъездыні перон, чыгуначны мост і плошчу перад станцыяй быў запоўнены натоўпам. І тут жаўнеры адкрылі агонь.

Бойня на чыгуначнай станцыі была пралагам вулічных баёў. 20 снежня быў скліканы VII пленум ЦК Польскай Аўяднанай Рабочай партыі (ПАРП), на якім Уладзіслаў Гамулка быў зняты з пасады першага скратара, а яго месца заняў Эдвард Герак. Так пачалася новая эпоха, пазбаўленая, з аднаго боку, ілюзіі адносна «народнай» улады, з іншага — эпоха адлюстраванія апошніх дзён Польскай Народнай Рэспублікі (ПНР).

Таму сімвалічныя апошнія кадры славутага фільму «Чалавек з жалеза» Анджея Вайды. Галоўны герой сустракаюць наўпіну пра перамогу «Салідарнасці», а за кадром гучыць «Легенда пра Янэка Вішневскага» — народная песня ў памяць ахвяр снежня 1970 года.

С্বаральнікі фільма бачылі сваю задачу не ўтым, каб паказаць хроніку падзеі, але імкнуліся працягнучы справу герояў снежня. Як заўважыў Антоній Краўзэ, «для таго, каб заваяваць і ўтрымліць вою, неабходны дзве абавязковыя ўмовы — праўда і памяць».

Таму, па словах рэжысёра, галоўным было с্বаральне адпаведнага эмакційнага паслання, якое б дапамагло гледачу адчуць атмасферу 1970-х. Для эгата быў узяты пірамідальны дзве ўжыты цікавы прыём, калі каліяровая стужка сумішчаецца з чорнабельмі кадрамі з архіву.

Сцэнарысты і с্বаральнікі карыні імкнуліся адайсці ад таннага пафасу. Героем «Чорнага чацвярга» яны зрабілі злычынай рабочага, далёкага ад палітыкі. Ён жыве з сім'ёй і дзецьмі, маў іх пра новую мэбллю, радуецца, што застаўся дома і не пайшоў на дэмакстранцію, як іншыя. Аднак у выніку ёсць роўна становіща ахвярай. Дарэчы, гэты герой мае канкрэтнага прататыпу.

Асобнай фокус-групай для сцэнарыстаў была моладзь, якая ведае пра снежня 1970-га хіба што па падручніках. Слушнай аказалася ідея зрабіць рок-версію згаданай вішні «Легенды пра Янэка». Яе выканала ўядомы польскі музык Казік Сташэўскі. На базе песні быў створаны кліп, які стаў трайлерам фільму.

Наколькі ўдалася стужка? Мяркуючы па першых рецензіях, фільм успышыма досьць пазитыўна: «Прости фільм, які хапае за горла», «Першы фільм, які дазваляе не толькі зразумець гісторыю ПНР, аднак і пачынчы яе».

Ёсць і крэтычныя водгукі. Аўтарам «Чорнага чацвярга» наракаюць, што яны занадта смакуюць расправу над дэмакстрантамі з боку вайскоўцаў і супраўднікаў SB — аналогу КДБ у сацыялістичнай Польшчы. На экранах паказваюць, як людзей збіваюць палкімі, катуюць у камерах, вайсковымі штыкамі вyrазаюць з галоў шматкі скурсы (эта ёсць сапрэдуды было). Аднак не ставіцца пытанне, дзе крыва істага садзыму. Магчыма, гэта практыка істэрыйчнага страху

17 снежня з 5 гадзін раніцы на станцыю Гданьска-Суднаверф, як заўсёды, пачалі прыбываць электрычкі з прадоўнімі. Аднак падъехад да верфі быў перакрыты атрадамі вайскоўцаў

перед народам: напярэдадні ў Гданьску прадоўнія падпілі партыйныя аблозы.

Крэтыкі адзначаюць, што Краўзэ інтараўшы версію, адпаведна які Гамулка мог стаць ахвярай змовы фракцыі Герака, што наўмысна штурхала лідара ПАРП да прыяціцца непапулярных сілавых рашэнняў, каб на вініку адправіць таго ў адстаку. Гучыць крэтыкі і на адрас актораў, якія выконваюць ролі партыйных функцыянероў. Шмат каму яны падаюцца занадта камічнымі.

«Чорны чацвер» стаўся падзеі не толькі ў Польшчы. Для Беларусі і Украіны ён аказаўся наўмысна актуальным. Задоўга да прэм'еры фільму даў газете «Rzeczpospolita» інтэрв'ю. Акаваеца, у 1981 годзе ён збіраўся эміграваць у Лондан, каб працаваць на будоўлі. Нават бліт ужо набыў. Аднак планы яго скасаваў вайсковы пераварот Ярузельскага. Так Казік не стаў брытанскім будаўніком, заніўся музыкай. «Па вялікім раҳунку, — каже Казік, — я заўсёды быў праціўнікам генерала Ярузельскага, аднак прыватна, у сувязі з тым, што ён не даў мне пакінць краі, узялчны иму».

Застаеца дадае, што ніхто з тых, хто кіраваў масакрай у Гданьску, не быў асуджаны. Так-

сама, зрэшты, як і непасрэдныя выкананцы загадаў, як і судзі, якія прыгаворвалі людзей да турэмнага зняволенія толькі за тое, што запалілі свечкі на станцыі Гданьска-Суднаверф у памяць ахвяраў.

Таму можна пагадзіцца з рэжысёрам Краўзэ, які кажа, што «Чорны чацвер» — не канчатковы рахунак з гісторыяй. Грамадства яшчэ не зразумела цалкам маштаб трагедыі асобы ў час дыктатуры.

ВЫБОРЫ

ШОЎ СТАТЬІСТАЎ І ТРЫУМФ МОВЫ

Алег НОВІКАЎ

**Прызначаныя на красавік
выбары прэзідэнта Казахстана
пачынаюць нагадваци фарс.
Кандыдатамі ў прэзідэнты
Казахстана зарэгістраваны
дзеіны прэзідэнт і
палітыкі, якія яго адкрыта
падтрымліваюць.**

Пазачарговыя выбары прэзідэнта Казахстана, нагадаем, прызначаны на 3 красавіка. Ахвотныя заняль пасаду казахскага гарантана павінны праўсці троі этапы: 1) здаць іспыт на веданне казахскай мовы, 2) сабраць неабходную колькасць подпісаў у сваю падтрымку, 3) перамагчы на выбарах.

Першыя два этапы закончыліся 2 сакавіка. Іх змаглі пераадолець толькі чатыры чалавекі. Іншыя (усягнуты ў кандыдаты пададлося 22 чалавека), быў адсেяніы. Прычым галоўным фільтрам аказаўся, як не дзіўна, не збор подпісаў, а іспыт на веданне мовы. Тэст завалілі аж 9 чалавек. Яшчэ пару кандыдатуў у кандыдаты ўзгуве спужліся ісці на дыктоўку. У выніку на выбарчай дыстанцыі засталося 11 чалавек. З іх сабраць патрэбную колькасць подпісаў у сваю падтрымку здолелі толькі чатыры.

Кандыдатамі ў прэзідэнты зарэгістраваны Нурсултан Назарбаев, Жамбыл Ахметбекаў, Гані Касымай, Мэліс Елеўсізаў.

Прывішчы кандыдатаў, акрамя Назарбаева, наўрад ці нешта кажуць незаангажаваному ў казахскую палітыку чалавеку. Тому ёсьць сэнс пазнаёміцца з запанентамі Назарбаева бліжэй.

Жамбыл Ахметбекаў прадстаўляе Камуністычную народную партію, Мэліс Елеўсізаў — экалагічны саюз «Табіғат», Гані Касымай ідзе ад Партыі патрэбтэй Казахстану.

Парарадакальны бывае рацыйня пералічаных кандыдатаў на паведамленні пра іх рогістраваныя. Замест таго, каб радавацца і праўляць рашучасны пазамагаць з Назарбаевым, кандыдаты пачалі дружна апраўдвацца за свой учынок. Так, Елеўсізаў адразу заявіў, што не збираецца перамагаць, а свой узел у выбарах тлумачыў жаданнем «паўдзельнічаць у демакратычным працэсе».

Касымай заявіў, што «абсалютна цягніцца глядзіцца на рэчы, і тое, што ён не стане прэзідэнтам, — гэта відавочна».

І толькі Ахметбекаў заявіў, што канкурэнтнай на выбарах прэзідэнта яму ніяма.

Такая рыторыка сведчыць пра то, што на самай справе ўяўляюць сабой апаненты Назарбаєва. Гэта людзі, якіх уяўлі ў кампанію, каб стварыць ілюзію нармальнага выбарчага працэса.

Нічога іншага ў Назарбаеві не заставалася. Раней апазіція адмовілася ад узделу ў датэрмі-

новых выбарах прэзідэнта Казахстана. Так, сацыял-дэмакраты з партіі «Азат» мательвалі сваё ражэнне адсутнасцю неабходнай колькасці часу на падрыхтоўку і злакілі правесці выбары ў тэрміны, прадугледжаныя Канстытуцыйяй краіны.

Адначасова некалькі апазіцыйных арганізацый заклікалі да байкоту выбараў прэзідэнта Казахстана і стварылі камітэт, у які ўвайшлі незарэгістраваная апазіцыйная партія «Алга», Камуністычная партія Казахстана, ніяўрадавыя арганізацыі «Ар. Рух. Хак», «Аман-саулю», а таксама асобная грамадскія дзеячы, такія, як незалежны журналіст Саргей Дуванов, тэатральны рэжысёр Балат Атабаеў, апазіцыйныя палітыкі Жасарал Куюшычын.

Такая пазіцыя ляжы на адпавядала планам прэзідэнцкай адміністрацыі. Там стаўку рабілі на тое, што апазіціянеры не змогуць з картоткі час кампаніі высунуць адзінага кандыдата. Ты, хто прыдучыць фінальную пульку, «слегат» праігрошу Назарбаеву.

Аднак нечакана апазіція абавязыцца байкот. У такой сітуацыі ўладзе давялося шукать статыстык. Кастинг кандыдатаў нагадваў цырк. Акрамя пералічанай чацверкі, у якасці кандыдатаў у кандыдатаў рэгістравалі абы како.

Так, на першым этапе ў спісе кандыдатаў фігуравалі дзве зінархік-экстрасны з вельмі аргынайнальнымі праграмамі. Адна з іх казала, што ідзе на выбары, паколькі прыйшла эпоха Вадалея, і ў Казахстане павінен быць устаноўлены матрыярхат.

У кандыдаты кандыдатаў нават запісалі аднаго беспраўнага, які ў выпадку перамогі

абяцаў дасць кожнаму мужчынے законную каханку.

Натуральная, да фінальнай стадыі кампаніі такую дзіўную публіку не пусцілі. Абрали лепшых з горшых. Аднак такі расклад не пакінуў нікней інтыры. Калі меркаваць па ўсіх незалежных аптыннях, лідэр не вераць у апазіцыйнасць прапанікай Назарбаева. Яго перамога ўжо зарэгістравана сумневу.

Адзінае пытаннне: нашто Назарбаевы выбары, якія хутчэй ставяць пад сумнёў яго легітымнасць? Натуральная, тут ёсьць шмат версій. У тым ліку кажуць па то, што Назарбаеві стаўці пачуць разналасці, што яму вельмі важна захаваць стабільнасць перад стартам прэзідэнцкай кампаніі ў Расіі. Нарашце, ходзяць чуткі, што прыдворныя ахімікі Назарбаева амаль знайшли эліксір вечнага жыцця, пра які даўно марыцца Нурсултан.

Аднак сярод гэтых версій ёсьць адна цікавая. Аналітыкі кажуць, што прэзідэнт важна перамагчы да таго, як у Казахстане пачнечца прадуктовы крызіс, які ўжо падабраўся сюды з Азіі. Ціпер гравашовых рэурсаў у Астаны хапае выключна для таго, каб трывамаць цяперашні ўзровень коштаў да красавіка, калі і адбудуцца выбары.

Пры ўсёй прадказальнасці цяперашніх выбараў у Казахстане, яны ўсё ж застануцца ў гісторы. Дзяячоўшы тады, што дзяржава выкарыстала моўны іспыт як збору супраць апазіцыі, у грамадстве вырасла цікавасць да ведання казахскай мовы. Шмат апазіціянеру началі размаўляць на роднай мове, каб давесці свой сур'ёзны палітычны ўзровень і перастрахавацца ад таго, што ў будучым іх можна будзе штучна заваліць на іспыце.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ПЁТР НЕЧАС

Кіраўніцтва ліберальняй партыі Грамадзянская дэмакратычная партыя (ODS), лідэрам якой з'яўляецца прэм'ер-міністэр Нечас, прыняла незвычайнае рашэнне: усе мясцовыя секцыі грамадзянскіх дэмакратаў, якія уваходзяць у каліні з прадстаўнікамі Камуністычнай партыі Чэхіі і Маравіі (KSCzM), павінны быць распушчаныя. На гэтым Нечас і кампанія не прыбыліся. У пакете было прынятае рэзолюцыя пра выключэнне з партыі 18 сіблрай, якія блакіруюцца ў мясцовых саветах з камуністамі. Гэта вельмі радыкальны крок — у выніку партыя стаціла свае фракцыі ў чатырох гарадскіх саветах. Па словах Нечаса, зачыстка не ёсць паливаннем на везьмай. Хутчэй, гэта реалізацыя пастановы апошняга кангрэсу ODS, які засярганіў сваім сіблрай з KSCzM. Некаторыя грамадзянскія дэмакраты той наказ прайгнаравалі. Акрамя таго, выключаныя з партыі, па словах Нечаса, могуць на працягу трох месяцаў аднавіць сваё бізнесы. Застаўца сказаў, што выключаныя депутаты заяўлі як пра намер супрацоўнічаць з «крыжоўнімі», так і пра жаданне і заставацца сіблрай партыі. На іх думку, то, што робіць Нечас, прадыктавана намерам адцягнуць увагу публікі ад праблемаў ураду.

РУСТЭМ ХАМИТАЎ

П рэзідэнт Башкіріі спрабуе вырашыць вельмі балючае для Башкіріі моўнае пытаннне. Пра проблему мовы пачалі казаць пасля таго, як у лютым у мясцовай прэсе з'явіўся адкрыты ліст супрацоўніку башкірскага тэлевізора. Аўтары сцвярджаюць, што ў рэгіёне пачаўся наступ на пазіцыі башкірскай мовы. Так, за мінулы год аўтамацізация на башкірскай мове скарачаўся на 5 пракцэнтаў. Ідзе пераслед літаратару, які пішуць па-башкірску. Пратэст супрацоўніку тэлевізчання стаў катализаторам для актыўізацыі татарскіх нацыяналістаў (татар у Башкіріі больш за прадстаўнікоў тытульной нацыі). Яны традыцыяна выступаюць супраць таго, што дзяржавнымі мовамі ў Башкіріі прызнаюцца руская і башкірская. Два гады таму было ўведзена ававязаваю вывучэнне башкірскай мовы ў школах, што выклікала пратэсты татар. Узялі галаву і расійскай нацыяналісты. На іх думку, папулярызацыя башкірскай мовы, якія малі зразумела большасці насельніцтва, спрыяе адчужненасці дзяржавы ад народа. Хамітаў, які аказаўся ў фокусе крэтыкі розных партый, у выніку вырашыў рабіць стаўку на башкір. У інтэрв'ю ён адзначыў, што «башкірская мова на тэрыторыі Рэспублікі Башкартостан будзе вывучацца засцёдэ».

ВАЛЬДЭМАР ТАМАШЭУСКІ

Партыі «Выбарчая акцыя падлякаў Літвы» (AWPL), лідэрам якой з'яўляецца Тамашэўскі, паказала вельмі добрыя вынікі на мясцовыя выбарах, якія адбыліся ў Літве 27 лютага. Так, у Віленскай ратушы AWPL стаНЕ другой фракцыі (11 месеці з 51-го). Больш таго, «падлякаў» ужо запрасілі ў будучы гарадскі ўрад. Партыя падлякаў таксама абараділа статус партыі большасці ў віленскім рэгіоне. Цікава, што на выбараў партыя Тамашэўскага ішла разам з Саюзам расіян, які абараділа права рускамоўных літоўцаў. У цэлым па краіне незвычайны карталь наименай атрымалі 6 працэнтаў. Каментуючы вынікі выбараў, Тамашэўскі звязае поспех AWPL з эпэрсійнай палітыкай, якую кіруючыя ў краіне ўрад пакансерватараў прадводзіць супраць нацыянальных меншасцяў. Што да саміх кансерватараў, то яны набраўші 14 пракцэнтаў і сталі другой партыяй. Пераможцы — сацыял-дэмакраты, якія заходзяцца ў апазіцыі (16 працэнтаў галасоў).

► ЛЕСЫ

ПРАСТОРЫ АЛЕСЯ ШАТЭРНІКА

**Не магу назваць гэта
рэкламным буклетам, бо
«Сонцакрыж» выходзіць
за рамкі агульнапрынятых
стандартай. Як і сам вядомы
скульптар Але́с Шатэрнік.
Чаму? Адказ на гэта пытанне
на вокладцы «Сонцакрыжа».
«Жывапі — гэта двухмерная
прастора. Скульптура
— трохмерная. Паэтычнае
слова выходзіць па-за мяжы
гэтых Прастору і набліжаецца
да чацвёртага вымірэння:
Боскага Слова... «Напачатку
было Слова...»**

Першыя колеры

Каран мае з Беларусі. Башкі
былі амаль што мінчукі. Маці,
Надзея Адамаўна, нарадзілася ў
вёскі Качына (Мінскае мора), а
башкі Сяргей Міхайлавіч — з
вёскі Старына (каля Смілавіч). Ці-
кава, што дзед і баба па лініі маці
зваліся Адам і Ева. На жаль, яны
сышты вельми рана, таму маці за-
сталася сіратой чыгч ў дзяцінстве.
Але гэта стала не адзінкін гаром.
Згараля хата. Некаторыя шмат га-
доў помнілі, як яна хадзіла па па-
пялінчы і шукала сваю лільку.

Маю тое меркаванне, што
менавіта гэты пажар узгадаў у
сваіх нататках знакаміты паэт
Максім Багдановіч, які ехаў пра
ты місціны ў чыгунку.

А башкі мой быў з даволі
заможнай сям'і. Дзед, Міхайл
Васільевіч Шатэрнік, быў галоў-
ным рэвізорам Лібава-Ровенскай
чыгункі. Калі я крыху падрос, то
даведаўся, што ў башкі быў род-
ны брат, якога ён да самай смерці
ў 1967 годзе па невядомай прычи-
не ніводнага разу не ўзгадаў.
Старыя шыць гадоў.

Сястра Раі (нас было чацвера)
аднойчы мне сказала, што ён
быцца бы жыве ў Балгары. На
жаль, у 1967 годзе я не стала. У
савецкі часы, калі я чышчала
юнакам, шукала сваяка за мяже-
мі краіны не зусім бістеч-
на, але лёс даў мне магнімасль
пераканацца ў тым, што гэта не
фантазіі родных.

Адбылася сапраўды дзвіносная
гісторыя. У 2008 годзе на мяне па-
скайпу выйшаў Анастасій Шатэрнік.
Пра яго я даведаўся чыгч два
гады таму, калі быў у Амерыцы.

Я і пра тое, што ён жыве ў Сафіі
і, хутчэй за ўсё, з'яўляецца сынам
былога расійскага скauta Аляк-
сандра Міхайлавіча Шатэрніка.
Так потым і высветлілася. Маг-
чыма, у гонар башкавага брата
міне і назвалі.

Мінчуком я сябе лічу ўжо ў
трэцім пакаленні. Тут была (каля
Камароўкі) хата майго дзеда па
лініі башкі, і ён нарадзіўся ме-
навіта тут, а я — у Іванава. Чаму?
Молат стаўлінскіх рапрасій 1930-х
гадоў добра видомы. Натуранна,
яны не маглі аблінчыць і беларус-
скую інтэлігенцыю, да якой нале-
жала і наша сям'я. Напрыклад,
родны брат майго дзеда Мікола
Шатэрнік быў видомым беларускім
мовазнаўцам. Яго прозвішча ёсць
нават на мемарыяльнай шыль-
дзе, якая прысвечана Інстытуту

Першыя выбар

Бацька (старшы лейтэнант,
камандзір медсанбата) скончыў
войну ў Празе і даслаў нам адтуль
ліст, у якім загадаў ехаць у Дубну (Захоўдня Украіна), куды пера-
водзілі яго частку. Так і зрабілі.
Пасяліліся ў быльш панскім доме.
Іла гэты дзень памятаю ту шы-
коўную мэблю і прыгожы посуд.

А маю частку размісцілі ў
замку, які некалі належаў князям
Астрожскім. Я нават майлаваў роз-
ныя сюжеты з вакна бацькавага
кабінета.

Пра бацька дзяржаўцаў раней казалі
рознае, але маці з імі ладзіла і
знаходзіла агульную мову. Гэта
маё асафіеста мержаванне, бо
разумела, што ў савецкі часы
пра гэта нікто не распавядадаў.
У будынку, дзе мы жылі, даі
падвальнікі памішкані, у якіх
яны і хаваліся. Бацька дзяржаўцаў
дапамагалі маці калючы дровы.
Чаму такое стаўленне? Тому што
маці размісціла на беларускай
мове — сельская выхаванне. А
да астатніх «саветаў» стаўленне
было аднападобнае. Страйлялі ва
вокнах, памятаю, нават нейкага
маёра забілі.

Менавіта тады, па сутнасці, і

вырашыўся мой лёс. Пад самую
раніцу альбо прывідзяліся, альбо
саніліся, што Хрыстос дае мне
выбар: у левай руце — гармонік,
а у правай — аўтамат. Я выбраў
гармонік.

Хаяцца тады, па сутнасці, і
выхуціўся мой лёс. Бацька моцна хацець, каб я
выхуціўся ў сувораўскім вучылішчы.
Я нават згадаў там іспыты
і ледзь не пачаў вучыцца, але
приышла «разнарадка», якая
загадала тых дзяцей, у каго ёсьць
башкі, забраць, і саступіць мес-
ты дэгдомаўцам. Так я не стаў
курсантом. Пашчасціла стаць
мастаком.

Праз год мы з Дубны з'ехаі
бо бацька зволіўся з вайковай
службы, і апынуўся на Палессі,
да якога ад Валынскай вобласці
даволі блізка. Бацька стаў за-
гадыкамі мелярыйнай станцыі,
бо тады там лютавала менавіта
гэта хвароба. Экспедыцыі адбы-
валися пастаінна.

Дарэчы, эпідзімелагам ён стаў
невышадкова. Такі накірунок
мэдыцыны абраўтаму, што яшчэ на
Волзе памерла ад майляў дзвях
гадовай дачкай Ірачкай. Яна нарад-
зілася значна раней, чым я.

Пазней маці распавядала,
што, калі яго стала нябачна,
ралтам наляцела бура. Маці
страйляла прыгомнасць і пачула
нейкі голас, які сказаў, што з
вакны муж верненца жывым. Там
міне і назвалі.

Маці ў міне была вельми ба-
явая і актыўная. У 1944 годзе яна
напісала ліст Калініну, дзе распа-
вяла пра сваё жыццё (тroe малых
дзяцей), і бацьку, які вызначыўся
пры вызваленні Кёнігсбергу,
на некалькі дзён адпушціў «на
пабытку» дамоў. Памятаю, што я
прачніўся тады ад водару пакла-
дзеных побач з майм ложкамі пер-
нікай. Ноц. Маці з бацькам сядзя-
ць на лаўцы, трымаючы за рукі і
аб нечым ціха размаўляюць.

Я быў вельми жаласлівы, і, каб
маці не плакала, хаваў пад па-
пялінчы кащуллю бацькі, які хутка
з'ехаў ваяваць.

...Памятаю, як мы лавілі і
зінчалі вялікіх такіх камароў...
На Палессі вельмі малюнчыя
і прыгожы мясціны. Чыстая
Прыпяць. Цёпла. Мы ездзім у
грузавікі і трапляем у неўкую
глухую вёску. Дзеці там ніколі не
бачылі цягніка, для іх дзівосам
была нават наша машина. Я там
упершыню ўбачыў драўляны
ровар і вельмі быў уражаны тым,
што вяскоўцы не ўяўляюць яго
металічным.

Акрамя барацьбы з камарамі,
мы былі павінны раздаваць люд-
зям хін. Жоўтыя такія таблеткі,
надтады горкія. Вяскоўцы, каб их не
браць, нават хаваліся.

Позітыў восенне (ужо началі
лятаць «белыя мухі») мы адтуль
з'ехаі і апынуўся ў Мінску. Жылі
у Ратамцы, у мамінай
систры пёткі Ганны. Праз два
гады малярью перамаглі, і ма-
лярыйную станцыю ператварылі
у Мінскую гарадскую санітар-
ную эпідзімелагічную станцыю.
Мой бацька стаў там загадчыкам
эпідзімелагічнага аддзелу, і яму
маліўся на беларускай мове —
сельская выхаванне. А да астатніх «саветаў» стаўленне
было аднападобнае. Страйлялі на
вокнах, памятаю, нават нейкага
маёра забілі.

У 1949 годзе я пайшоў у школу,
адразу ў другі клас, бо чытаць і
пісаць ужо ўмей. Дарэчы, у мене
захаваўся фотаздымак тых гадоў.
Я там амаль сама маленкі. Ра-
зам вучыліся хлопцы, якім ужо
было 14-15 гадоў — вайна.

Першыя формы

У продажы пачаў з'яўляцца
белы хлеб. Памятаю, аднойчы
мама дала мне пяць рублёў, каб я
яго набыў. А я купіў... (сміец-
ца) самакат. Маці прыказала яго
вірнуть назад. Покуль ехаў да
весковых хлопцоў, якія мне гэта
прададлі, ён разваліўся...

Асцыяціцінія ўспаміны тых

гадоў — вершы Твардоўскага,

пазытывы, ліръчныя пасляванныя

песні, голас Леаніда Ушэсава.

У нас з'ўісся радыёпрымак, на
якім быў кароткія хвалі. Памятаю,
бацька паднімаецца ў шысць
гадзін раніцы, каб збірацца на
работу (траба было значна еханіць),
брыцецца, і гучыць «злоўлене»
раней Бі-Бі-Сі альбо «Голос Аме-
рыкі». Глушыць іх пачалі пазней.
Так што іншадумцам я стаў ужо

тады.

Напрыканцы 1951 года бацьку
далі кватэру на вуліцы Гвардэйскай,
што ў раёне Камсамольскага
возера. У 37-й школе было дзве
змены — рускамоўная і беларус-
камоўная. У апошнюю і пайшоў.
Дарэчы, калісці мы размаўлялі з
майм сібрамі, видомы граfiкам
Яўгенам Куліком. Высветлілася,
што тады былі суседзімі. Ён хадіў
у «рускую змену», а «беларус-
кім нацыяналістамі» стаў раней за
мяне — так што моя науучання
не заўсёды хутчэй прыводзіць да
нацыяналістай самасядомасці.
На жаль, у 2002 годзе Яўгена не
сталі.

Правучуцься я ў школе некаль-
кі гадоў. Вельмі выдатна, дарочы.
З пахвальнімі лістамі з кожны
клас. Потым было паступленне ў
сувораўскую вучылішчу, пра якое
ужо ўзгадаваў. Дзякую Багу, лёс
пісклаўся так, што вайсковцам я не
стаў. Пасля сямігодкі пайшоў пра-
цаўца на шпалерную фабрыку і
узвесь час марыў пра мастактва.

У 1951 годзе пачаў займацца ў
мінскім Палацы піянераў. Там
у мене быў наставнікам Сяргей
Пятровіч Каткоў. Вельмі цудоў-
ны педагог, пра якога «прайшло»
шмат выдатных беларускіх маста-
коў — Данцыг, Паплаўскі і г.д.

Пасля была вучоба ў Мінскай
мастактай вучыліні. Першапачат-
ковы пісців заяву на скульптурна-
аддзяленне, але мене чамусці
адправілі на жывапіснае. Пра-
вучуцься там некалькі тыдняў.

Майго стрыжнечнага брата заву-
цілі Васіль. Ён старшы за мяне
на два гады. Вучуцься «на скуль-
птурным», кулыхутка перайшоў і
я. На трэцім курсе ў нас выкладаў
былы франтаік Ігар Глебаў, пля-
меннік вядомага мастака Аляк-
сая Канстанцінавіч Глебава, які
зашоўся казаў. «Добрую прафесію
абралі, будзе не толькі на хлеб.
Але і на хлеб з маслам».

Скульптура мне спадабалася
адразу. Сапраўдна музычныя
справы. Студэнты не толькі маля-
валі, але і ведалі, як працаўца
малатком ці рыдлёнай. Я звар-
ніўся да іх з пытаннем: «Хлоп-
цы, можа хто жадае вучыцца на
«жывапісным?» Шчыра кажучы,
на «скульптурным» (ва ўсе часы)
жадалі вучыцца даляўка не многі,
тому шансы ў мене быті даволі
высокія. Так і адбылося.

Летам 1962 года кірху пап-
рацаўваў мастаком-дэкаратарам
у Рускім драматычным тэатры
імя Горкага, які ў той час якраз
збіраўся на гастролі. Справа ў
тым, што тады студэнты браліся
за любую работу, галоўнае —
зарыбіць гроши. І не для таго, каб
іх потым «шумна пракаціці».
Хадзелася забіспечыць сібе і хонь-
кім чынам дапамагчы бацькам.
Так я дакрануўся да таемніц
сцэнаграфічнага мастакства і
быў мопна ўражаны. Там яшчэ
захоўваліся традыцыйныя класічныя
тэатра. Тым, хто вyrас на выбры-
ках сучаснага мадэрнізму, у такое
нават пижма паверылі.

Тэатр захапляў не толькі сус-
трэчамі сі знакамітымі артыс-
тамі і видомымі людзьмі, але і
зачароўваў нейкай сваёй таям-
нічай казкай.

Яна была вакол,

адчуваўся сярод вялізных,

змацаваных на сетках майваних

халасцін-кулісай.

Менавіта там я

і працаў — рыхтаваў для спектаклю дэкарацыі.

Дарочы, добра памятаю раман з «Бесспасажніц» Астроўскага. Яго вельмі прыгожа спявала пайшоўшая з жыцця Аляксандра Клімава, а адным з двух студэнтаў, якія ёй акампанавалі на гітары, быў выдомы сёня спявак Віктар Скарабагатав.

А праз год я працаў мастаком у Акруговым Доме афішэр, рабіў там усилку «афармілаўку». Аднойчы нават да мяне звярнуўся тагачасны адміністратор Мона Моніч і прапрасіў напісаць афішу на канцэрт Шарля Азнавура. Тады я нават трапіў на галеру. Цудоўны быў канцэрт. Асабліва ў паруённі з савецкай эстрадай.

Мазаіка жыцця

З далейшай вучбой мяне крыху не пашчасціла. Справа ў тым, што ў 1964 годзе ў Тэатральнама-мастакім інстытуце закрылі аддзяленне скульптуры і становкага (музейнага, не вулічнага) жывапісу. Па сутнасці гэта альма-матэр візўленчага мастакства — жывапіс, малюнак і скульптура. Менавіта тады была разгорнута барацьба з так званымі «лішакамі ў архітэктуры», калі замест

«сталінскага ампіру» паўсюды сталі будаваць піцінаварховыя панельныя дамы, якія адразу назвалі «хрушчоўкамі».

Замест таго, што «скарацілі», з'явіўся манументальны жывапіс (цалкам непрымальны для мяне роспіс сцен), а таксама «кераміка» і «ўнутраная апрацоўка» будынкаў. Апошнюю зараз называюць «хэлзайном інэр'ерам». Яе і абраў. Паралельна пачаў шукаць ішчэ і працу. Трапіў на Мінскую студию тэлебачання, якая месцілася на Камуністычнай вуліцы. Тэлебачанне тады развівалася вельмі хутка, таму мне адразу працавалі стаць мастаком.

Вельмі цікавы там быў калектыв. Сапраўды — творцы. Па гэтых дзень сабрӯю з Мішам Карпуком. Канешне, адначасова вучыцца (вічэрніе аддзяленне) і працаўшы было крыху складана. Асабліва, калі ўтрымлівіць то, што мяне даволі часта ралі прысутнічаць на перадачах, якія ішлі ў эфір менавіта вечарам. Урэшце час ад часу ў мяне з'яўляліся «хвасты».

Гэта і стала зачэпкай да майго выключэння. Даречы, тады з інстытуту акрамя мяне выключылі ішчэ трох чалавек — Ларчанку, Гаркунову і Пазыніка. На той час роктаратам інстытута быў Захароў.

(па некаторых дадзеных, палкоўнік КДБ), але ён знаходіўся ў адпачынку, і яго абавязкі выконваў выкладчык марксісцка-ленінскай эстэтыкі Старавойтаў. Ён і падпісаў той загад.

Праз шмат гадоў у яго трагічна загінула дачка Ірына Мятліцкая. Я дуёта не трымаў крыбу́ду на людзей. Падчас пахавання падышоў да яго, пацалаваў і выказаў сваё шчырае спачуванне. Ірына была вельмі таленавітая і напісала шмат чаго якансага. Напрыклад, кніжку пра беларускага мастака Заборава, які зараз жыве ў Францыі. Мятліцкая мяне ўзяцца за пяро.

Не могу сказаць, што выключэнне з інстытута стала вілікай трагедый. Для чалавека, які жадае быць скульптарам і ўжо мае адпаведны дыплом (пісьмовід майстэрства вучыліні), вучоба інэр'еру не можа быць чымосьці асабліва жаданым.

Менавіта ў гэтых час скульптурнае аддзяленне вярнулі назад у інстытут, аднак я, як некаторыя мае сябры, не пажадаў, маючи за плячамі трох курсаў вічэрнія вучобы, пачынаць яе з нуля.

Замест гэтага ўладкаваўся на Мінскі скульптурны камбінат. I, як кажуць, пайшло-паехала.

Уздзелнічаў у розных выставах. Масква купіла мою скульптуру і запрасіла на стажыроўку.

Потым краху папрацаўшы у вядомым скульптараў Заіра Азгура і Ігара Глебава. А ў 1975 годзе ўступіў у Саюз майстроў ССР. Адна мая работа з'яўлялася на вікладцы саюзнага часопіса «Творчасць», а другая трапіла ў знакаміту Траццикоўскую галерэю.

Скульптур зрабіў шмат. Арыгінальныя. Нават Ленін на аўтамабілі. «Свабодныя навіны плюс» пажартавалі, што гэты быў першы «форд», які з'явіўся ў Савецкай Расіі.

У сярэдзіне 1970-х гадоў закаўся, які датычыцца скульптурных кампазіцій, размяркоўвалі мэтанакіравана. Адным з самых значных аўтарытэтату ў нашай галіне быў лаўрэат Ленінскай прэміі Сяргей Іванавіч Селіханав. Менавіта ён зрабіў у Хатыні самы знакаміты том помнік — Камінскага, які выносіць з вогнішча на руках сваёго сына. Селіханав ставіўся да мяне з сімпатыяй, не-аднаразовы заходзіў у майстэрню. Мы нават сібравалі.

Калі з'явіўся заказ зрабіць скульптуру ў чатырох кропках Мінска, то ён адразу прапанаваў

мяне і калегу па вучэльні Лёню Давідзенку. Гэты заказ «вісё» доўга, бо яго не мог зацвердзіць мастацкі савет, таму што не знаходзіў нейкую агульную тему.

На той час у Беларускім саюзе мастакоў ужо з'явілася групка, якая цікавілася нацыянальнай тэматыкай. Паміятаю, адночы я зварнуўся за парадай да нашага вядомага мастактвазнаўца і мастака Віктора Шматава. Ён кажа: «Бягры нацыянальную тему. Пабачыць, што пойдзе як па маслу». Сапраўды, так і адбылося.

Я пачытаў кніжку Ніла Сымановіча Гілевіча «Беларуская вусная народная творчасць», дзе расказваецца пра чатыры беларускіх нацыянальных свята. Захапіўся гэтым і з'яўлісі саюзікам і захвоціў ёй астатніх. Нават намаляваў калегам экзізы, а сабе абраў «Гуканне віясны». Каля Палану спорту гэты дакаратаўны фантан стаіць з 1980 года.

Потым быў «Вітаўт», «Мікола Гусоўскі», «Рагнар», «Сямён Попацкі», «Максім Багдановіч», «Ефрасіння Палацкя», «Наталля Арсеніева», «Васіль Быкаў», розныя мемарыяльныя дошкі і яшчэ шмат чаго.

**Падрыхтаваў
Аляксандр Тамковіч**

КЛУБНАЯ ПАДЗЕЯ

«БІТВА НА ДУДАХ»: FOLK V/S MEDIEVAL

Анатоль Мяльгуй

Зіма — не самы прадуктыўны сезон для айчынных дудароў. Кожны выканануцца шкадуе свой нятанні інструмент, які баіцца значных тэмпературных перападаў. Но таму беларускі прыхільнік дуды шукаюць новыя формы працы, якія б былі прыцягальнімы для слухачоў нават у марознае надвор'е. Адна з таких форм — зімовыя сустрэчы выканануцца і слухачоў у рамках «Дударскага клуба».

мак своеасабліва на дудзельзаку прадстаўшыў Яўген Бенін, які разам з бубначом гурта «Testamentum Tergae» Віталем «Астраўітам» Ка-саўцом натхнёна граў знакаміты єўрапейскі і беларускі сярэднявечны кампазіцыі. Асабліва спадабалася слухачам у выкананні Яўгена папулярная мелодыя «Маразуля». Эстафета канцэрту-бітвы была перададзена «гістічнаму» дудару Антону Гліністому, які ў народнай традыцыйнай сваім скокамі з дудой на танцполе заахвочваў моладзь да большай разніве-насці і актыўнасці — напрыклад, з дапамогай жававай і развязаўшай «Лівонікі!». А дапамагаў Антону ў гэтых час адзін з арганізатаў «Дударскай бітвы», бубнач і дудар Яўген Барышнікаў.

Зміцеру Сасноўскаму — лідзу гурта «Стары Ольса» — пад силу мелодіі як сараднічнага, так і фальклорнага напрамку. Але ў гэтых вечар яму выпала быць апалаётам мэдьеўальна-сярэднявечнага. У яго выкананні прагучалі шэраг сусветных знакамітых твораў: «Тотэнтанц», «Турдаон» і італьянская «Сальтарэла». Зміцеру супрацьстаяў таленавіты выканануцца Аляксей Лесавік, які адстойваў народныя карані дударскай традыцыі нашай Беларусі. Слухачы шырмы апладысментамі ўспрынілі яго версіі фальклорных «Грачанікаў», іншых беларускіх танцавальных мелодый — «Лысага», «Ойры»...

Але ў гэтых вечар не толькі дудары быў ў цэнтры ўвагі шматлікай моладзевай аўдиторыі. Арганізатары прадугледзелі шэраг нумароў, якія расквайцілі «ўпрыгожылі» праграму «Бітвы дудароў», а таксама дали магчымасць хлоццам і дзяўчачкам адпачыць. Наведальнікі клуба «Сфера» чакалі танцавальных нумары ў стылі фланкенна, а таксама фальклорныя спевы ў выкананні гурта «Квецен». Яго ўздзелніцы заспявалі масленіч-

Алесь Жура і Зміцер Шыманскі

Гурт «Квецен»

ныя песні, чым дадалі большай вагі дударам менавіта фальклорнага напрамку.

Знакаміты і тытулаваны беларускі выканануцца на дудзе Алесь Жура, які пяпер жыве ў Мазыры, заўсёды з задавальненнем адгукваецца на запрашэнні саюзікамі і грае ў рамках «Дударскага клуба» і «Дударскага фэсту». Гэты разам Алесь граў на французскай дудзе — согнамісе. Да таго ж, у дуэце з уздзелнікамі гурта

сярэднявечнай музыкі «Согн Сорпія» Зміцерам Шыманскім. Заўважу, што гэтым разам усе, хто прысутнічаў на «Бітве дудароў», большім слухалі чым танчылі. Гэта тому, што моладь захапіла незвычайнай тэмбр экзатычнага інструмента і выкананні аўтараў яскрава і віргузна. Гэта якасць выканання вядомага дудара была ўзнагароджана гучнымі аплодысментамі і ўзрадаванымі воклічамі моладзі «Брава!», якую з усё большымі давальненнем аддавала свае галасы фальклорным мелодыям.

Таму відавочна, што перавагі, якую набылі выканануцца сярэднявечнай музыкі ў пачатку бітвы, не хапіла, каб атрымаць перамогу ў першай беларускай «Бітве дудароў». Але і аўтарытэт Юрасія Панкевіча таксама не ставала, каб «фальклорная» супольнасць дударскага гуру святкавала сваю «вікторыю». Пасля падліку галасоў і гарачых спрэчак, арганізатары «Бітвы дудароў» абясцілі пра баявую нічыю, у якой перамагло саюзікамі та іхніх адукацкіх якіяў.

КУЛЬТУРА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

БЕЛАРУСКАЕ АДРАДЖЭННЕ

Аляксей Хадыка

27 лютага ў кавярні «Добрая мыслі» адбылася афійная презентацыя чацвёртага па ліку альбома Ташцяны Беланогай.

Выканайца — заўажны праdstаўнік сучаснай бардаўскай песні Беларусі. У большасці сваіх твораў Ташцяні з'яўляецца аўтарам музыкі і словаў. Таксама яна выконвае на ўласную музыку вершы такіх выбітных паэтаў, як Макей Багдановіч, Ігарэні Янішчык, Анатоль Сыс, Данута Бічэль, Чэлаў Мілан.

Прага вандраванняў кіравала яе не толькі ў навуку і падарожкы, а і ў вывучэнне наўкалнага свету і свetu чалавека праз пазіцыі і музыку. Яе творчым павадыром зрабіўся таксама прыступны на канцэрце мэтра аўтарскай песні Алеў Камоцкі. Так нарадзілася новая — заўважу з мужчынскім эгаізмам — пішчачная і паэтычная, але выразна моцная характарам музyczнай зорачкі.

Новы альбом выдаўся вельмі роўны па якасці выканання і пазії, але, магчымы, трошкі пазбаўлены драматычных акцэнтаў, звычайна характэрных для творчасці Беланогай. Што тут скажаш — магчымы, у чалавека ўсё добра ў асабістым жыцці, і таму напал пачуцьчёвата надрыву часова сходзіць? Калі так, парадуемся, бо навошта нам гэтая блузавая інтанансі: як гаворыць, блюз — гэта калі добруму чалавеку кепска.

У выніку наведальнікі канцэрта сышліся на тым, што другая частка імпрэзы, складзеная з выбраных твораў, уржавала мациней. Але ж гэта — выбранае. У новым альбоме таксама хапае кампазіція, поўных напятага пачуцця. Як, прыкладам, «Белое воблака» — прысвяченне Алесю Адамовічу. Ці «Каменны горад» — разважанні на блізкі Ташцяні тэмы пра сэнс жыцця і, можна сказаць так, Боскай прафыў ў ім. Дарочки, выкананне аўтарскіх песьні на презентантайскім канцэрце вельмі гарманічна дапаўняла яшчэ адна гітара і скрыпка.

Атмасфера кавярні «Добрая мыслі» выдатна спрыяла презентацыі: канцэрт адбываўся на фоне мастацкай выставы Алены Старыкавай. У кавярні апошнім часам «трапісаўся» клуб бардаўскай песні БДУ, музyczны сустэрэн адбываўся вельмі часта, рагам нашым чытаем сацьць за афішай гэтай гасціннай установы. Раней Ташцяні Беланогай, універсальны ў творчасці чалавек, там работала экспазіцыя сваіх малюнкаў, а на канцэрце прапаноўвалася зроблены з іх ёсцьтывны паштоўкі. Вось такі своеасаблівы «ронесансавы ўніверсалізм» у творчасці рэпрэзентуе сабою Ташцяні. Што ж, вітаем чарговасе беларускі Адраджэнне.

Дадамо, што альбом «Ніткі» з 14 кампазіцыямі Ташцяні запісала ў 2010 годзе. Канцэнцыя альбому, як заўважае аўтарка, — паказаць нябачныя повязі паміж людзьмі ў межах сям'і, краіны, сусвету. На дыскі змяшчаюцца пераклады тэкстаў песьні на польскую і англійскую мовы, кліп Настасці Маркавай «Да цябе» (2010).

ВЫСТАВА

ВЯСНА I «ЖАНОЧЫ КАНТЭКСТ»

Аляксей Хадыка

Галерэя «Ў» чарговы раз прыцягнула ўвагу гледачоў выставай адметнага «кнешараговага» творцы.

Адкрыццё экспазіцыі жывапісу Сяргея Грыневіча «Жаночы кантэкт» зноў сабрала вытанчаную і цікавую аўдыторыю: шмат мастакоў, крытыкаў, аматараў мастацтва, а таксама кіношнікаў, літаратаў, фатографаў, журналистаў і іншых творчых асоб.

Галерэя апрача выставачнай дзейнасці працягвае ўпарту ўласціву сваю канцепцыю пляніроўкі для культурнай камунікацыі. Вось і зараз, насуперак ім недзяржарунау статусу, на адкрыцці амаль у поўным складзе прыбыла кіраўніцтва Саюза мастакоў, а таксама дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапчоў. А сам акт адкрыція быў нефармальна сціплым. Кіраўніцтва галерэі падзялжалася аўтару за яго згоду прастаўіць свае працы менавіта ў залах «Ў», а мастак з цэлынай адзначыў прайяўленую да яго ўвагу: маўляў, навязаць сваю творчасць камусці не ў яго правілах. І таму ён выстаўляе карціны толькі ў выпадку ветлівага запрашэння.

Вольга Грыневіч, культуролаг і куратар экспазіцыі, так сформулявала асноўны пасыл арганізараўніка: «Наша ён ў разам з мастаком Сяргеем Грыневічам творчай акцыі: «Сёння вельмі складана знайсці сябе, спыніцца і паглядзець углы, зняць з сябе павярхоную мішшу

і агаліць свае думкі і жаданні. Наколькі часта ты лічышь за лепшае адправіць смс ці патэлефанаваць сбарамі або свякамі, замест таго, каб асабіста сустрэцца? Ці часта ты адсылаеш шаблонныя смс і

віншаванні, спампаныя з інтэрнэту? І дзе ж тады ты сапраўдныя ва ўзаемадачыненнях са сваімі білзікімі?

Творы жывапіса — вяліка-фарматныя карціны, выкананыя акрыловымі фарбамі, апелюючы да стыліў спадчыны поп-арта, ставіцца гэтыя ж пітанні ў пластычнай форме. Самотная адзінота святаў: жаночы і мужчынскія образы ў дыпціху «Дзень св. Валінціна» выключчна трагічныя. Яна — з тварам, заблытым у стужцы сэрца-гламурак, як у вісельнай пітты. Ен — адварнуўшыся ад гледача, з паднесенымі да скроні пісталетам. Пераведзеная ў наўмысна атрутныя зеленаватыя колеры біблейская тэма грэхападзення з Адамам і Евой пры драве спазнання — як дыягназ сучаснага грэхападзення ў багну ўніфікацыі і штампаванасці.

Выставка не толькі апелюе да пазнавальных культурных кодаў чалавечтва, але і змяшчае іх у той паслядоўнасці, якія правакујуць наведальніка на разважанні і змушчаюць задумавацца. Такім чынам, выставка Грыневіча — не для адпачынку, але для духоўнай працы, што варта адзначыць з выразным задавальненнем.

Апошнія гады мастак жыве паміж Беларуссю і Швейцарый, але не адасабляе сябе ад айчыннага творчага практису. Акрамя шматлікіх экспазіцый за мяжой, ён браў удзел і ў такіх знаковых праектах, як «Беларускі павільён 53-й Венецыянскай біенале» ў БелЭкспа ў Мінску, а таксама ў фестывалі сучаснага мастацтва «ДАХ» (абодва — 2009 год). Экспазіцыя працуе па 14 сакавіка.

ПАМЯЦІ

СЫШОЙ ТВОРЦА КІНАСАНЕТАЙ

2 сакавіка, на 71-м годзе жыцця, памёр беларускі кінарэжысёр Валерый Рубінчык.

Валерый Рубінчык нарадзіўся 17 красавіка 1940 года ў Мінску. Ён вучыўся ў 42-й мінскай школе, у 1962 годзе скончыў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут, а ў 1969-м — Усесаюзны дзяржаўны інстытут кіно (майстроўня Якуба Сегела).

На кінастуды «Беларусьфільм» ягоныя працы адразу прыцягнулі ўвагу далікатным аўтарскім почыркам і паэтычнай прапастасцю кінаформы. Нават распаўядаваючы па камсамольцаў і агітатаўраў, рэжысёр ствараў паралельны свет кінамастацтва і настальгіі па прыгажосці.

У стужцы «Чырвоны агітатар Трафім Глушкоў» (1969) паўстасе

герайчны кінамеханік, «Апошнія лета дзіцінства» (1974) здзіўляе тонкай іроніяй і карункавымі кінекадрамі, а «Культаходу тэатр» 1982 года — трагікамічнае даследаванне жыцця і маства.

Ад «стабільнаў» савецкай разальніцы творца сходзіў у літаратурную класікі («Гамлет Шчыгрыскуга павету») 1975 года — драма паводле апавяданняў Івана Тургеневай, фальклорную даўніну («Магіла льва») 1971 года — па беларускіх легендах і творах Янкі Купалы).

На студыі Рубінчыка называлі «фелінічнымі» — за любоў да вытанчанай барочнай кінаформы. Але, у адрозненні ад карцінаў Федэрыка Феліні, стужкі Рубінчыка — стрыманыя і ціхміяна-меланхалічныя.

Адна з віршынія Рубінчыка — і дэвісныя маастацкі эксперымент — «Вянок санетаў» 1976 года. Рубінчык пабудаваў вялены фільм, у якім гучыць вершы Бэлы Ахмадулінай, як вянок санетаў, дзе канец аднаго верша ёсць пачаткам наступнага.

Дасціпны Уладзімір Караткевіч склаў на гэты конт эпіграму:

Рубінчык — гэта галаев,
Дазвольце мне сказаць аб гэтым.
Ён скараніў у «магіле льва»
І сатварыў «вянок санетаў».

З Караткевічам Рубінчык працаў над экранізацыяй «Дзікага палявання карала Стаха». Адразу па выхадзе ў 1979 годзе стужка была аблашчаная на міжнародных фестах і ўвайшла ў дэвінскія па страшнаму кіно. На раздзіме гэтыя гатычныя дэяцткі юлі і паказвалі, то асіярожна.

На сеніншні дзень гэта лепшай экарнізацыі Караткевіча, хачы сам пісьменнік выказваўся стрымана: «Мы бачылі розныя сны». Сны Рубінчыка — з раідам, каліровымі фільтрамі, ссохлым дрэвам, што падае на балоце, ледзінай і выпаленай замлёй (эндзізенай на ваенны мініяцюры).

Рубінчык перанёс дзяянне «Дзікага палявання» ў 1900 год, зарыфмаваўшы гісторыю Караткевіча, дэкаданс, батлейку і новую эпоху страшных падзеяў.

Рубінчык збіраўся працаўваць і над іншымі сцэнарамі Караткеві-

ча — па Ядвігіну III. Але лёс не склаўся.

Апошняя стужка Рубінчыка на «Беларусьфільме» — «Камедыя пра Лісіструту» 1989 года паводле Арыстафана. Надалей творца пераехаў у Москву. Беларускі кінаіндустрыя развальвалася, творца з унікальным позіркам стаўся заляшнім.

У Москве Рубінчык выкладаў ва Усесаюзным дзяржаўным інстытуце кіно, а калі атрымлівалася з прадзюсерамі, здымалі рэдкія стужкі: «Пейзаж з трывма купальніцамі» (1995); «Мастак Барыс Забораў» (1996). Але далікатныя рубінчыкі медыяці «кіно пра кіно» (назва стужкі 2002 года) выпадлі з сучаснай расійскай эпохі (у Беларусі творчыні не зняў бы і гатата).

На апошнім «Лістападзе» было падрыхтаванне запозненне ўшанаванне майстра. Але ён ужо не прыехаў. Сенія беларускага рэжысёра Валерыя Рубінчыка не стала. Ягоная далікатная кінапазія засталася.

Андрэй Расінскі

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінсккая гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецтва ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне № 64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Малежа, 1-1234.

Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81.

пouchas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНІ ў друкарні УП «Плутас-Маркет».

г. Мінск, вул. Халмагорская, 59, А.

Замова № 235

Падпісаны да друку 04.03.2011. 8.00.

Наклад 7000 асобнікай. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеяла палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абязвязковая.

Рукапіс рэдакцыі не вартае і не рэцензуе маастацкія творы.

Чыццяцкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.